

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

Nr. 14. II aastakäik

15. juulil 1927.

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas	Emk. 250.—
Poolaastas	„ 150.—
Välismaale	„ 500.—
Poolaastas	„ 300.—

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
 Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
 Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval,
 kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk.	Emk. 4000.—
1/2 „	„ 2200.—
1/4 „	„ 1200.—

Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Rahvusvaheline kaubanduskodade kongress Stokholmis. Tõõviljakuse tõstmisest kaugemas tulevikus ja lähemal aastal. Kaupmeeste ebatervest omavahe-
 liseist võistlusest. Eesti nõudmis-kohustusbilanss. Üldiseid märkeid Londoni rahaturust.
 Eesti kaupadest Saksamaal. Kaubandus-tööstuskoja teateid. Majanduslikke teateid kodu-
 ja välismaalt. Ettevõtete tegevusest. Toiduainete turu. Välisbõrsid. Kaubahinnad. Tal-
 linna börsi kursisedel.

Rahvusvaheline kaubanduskodade kongress Stokholmis.

Esmaspäeval, 27. juunil, kell 11 p. avati Stokholmis kontsertmajas Rootsi kuninga poolt rahvusvaheline kaubanduskodade kongress, millest osa võtma olid ilmunud kogu maailma tähtsamad rahaasjanduse ja kaubanduse esitajad. Osavõtjate arv tõusis üle 800, kuna esitatud oli 40 rahvust. Ühes arvates delegaatide perekonnaliikmeid tõuseks välismaalaste arv, kes kongressist osa võtsid, üle 1000.

Kui tähtsaks seda konverentsi isegi teisel pool ookeani peetakse, võib oletada Ameerika delegatsiooni juhataja hra Owen D. Young'i, General Electric Co. direktori, ütelsest, et kõikidest probleemidest on praegusel ajal majanduslik kõige tähtsam, mille lahendamine oleneb peaaegselt ärimeestest. Kui majanduslik seisukord paraneb, paraneb poliitiline iseenesest.

Üks teine Ameerika delegaatidest, hra Edward A. Filene, Bostonist, ütleb, et tema arvamisel on Stokholmi konverentsil maailmarahu kohta suurem otsekohene ja praktiline tähtsus, kui seda oli sõjajõudude vähendamise konverentsil Genfis.

Juba pühapäeval peeti kongressi sissejuhatuseks kaks ettevalmistusistungit. Kell 3 p. l. astus Stokholmi kaubanduskoja ruumes eelarvekomisjon sir Arthur Balfour'i, Inglismaalt, eesistumisel kokku. Samades ruumides pidas õhtul kell

8 rahvusvahelise kaubanduskoja juhatus koosolekut, millest osa võttis umbes 100 esitajat 25 rahvusest; juhatas sir Alan Anderson, Inglismaalt. Koosolekul võeti kaubanduskotta vastu Soome ja Lõuna-Slaavia.

Kongress astus kokku esmaspäeval kontsertmajas ettenähtud programmi järele — kuninga ja kuningakoja liikmete juuresolekul.

Tervituskõne peab pangadirektor K. A. Wallenberg, kes kui selle maa rahvuskomitee president, kus kongress peetakse, kõigile kongressile ilmunuile „tere tulemast“ ütles ja siis kuninga, võõrasriikide esitajate ja Rootsi kõrgete ametnikkude poole pöördub, neid tänades kongressist osavõtmise eest.

Isëaranis soojalt tänab kõneleja Saksamaa kui ka Albaania, Eesti, Soome ja Lõuna-Slaavia esitajaid, kes esimest korda osa võtavad kongressist.

Ühisriikide poole pöördes tuletab kõneleja meele, et faktiliselt rahvusvahelise kaubanduskoja organiseerimise algatus tuli ühisriikide poolt.

„Meie, rootslaste, kohus on hoolt kanda,“ ütleb kõneleja, „et kongressist osavõtjatele viibimine Rootsis meeldiv oleks, kuid see ei ole meie pealesanne. Meie peame kätte saada püüdma, et meie arutused ja diskussioonid annaksid resul-

taate, mis aitaks teostada rahvusvahelise kaubanduskoja programmi.

Milles seisab see programm? Mitte üksnes üksikute maade vahelise kaubanduse korraldamises, vaid peaaegselt üksikute maade äriimeeste ja nende organisatsioonide vahel sõbralise vahekorra loomises, et kergendada rahvaste vahel südamliku ühenduse loomist ja selle samaga rahu alalhoidmist.“

Seepeale võtab rahvusvahelise kaubanduskoja president sir Alan Anderson sõna. Kõneleja arvab, et üleilmlik kaubandus praegusel ajal kannatab liig rohkete ja kõrgete kaubandus-tõkete all, mida meie, töösturid, oma valmistuste ja tööhinna kaitseks oleme üles seadnud, et hoida välismaade kaupu eemal. Kuid see on meile toonud kahju. Meie teame nüüd, et ilma väliskaubanduseta ka meie oma kaubandus kiratseb. Meie rahvuskomiteede ülesandeks on omal maal selleks tööd teha, et need tõkked kõrvaldataks. Kõneleja palub kõiki delegaate oma kaubandusesitustega detailsemalt läbi arutada, kuidas sarnast tööd läbi viia nendes maades, et kergendada rahvusvahelist kaupade, inimeste ja mõtete vahetust, mida meie kaubanduseks nimetame ja millega meie oleme üles ehitanud kõrge kultuuri, kuid mida praegu ähvardavad kaubandustakistused.

Rootsi riigivalitsuse poolt tervitas välisdepartemangu juhataja k. t. J. Petterson kongressist osavõtjaid. Kõneleja ütleb, on tunda, et peale viimaste kaubanduskoja kokkutulekute, mis peeti ära Roomas ja Brüsselis, rahvusvahelise kaubanduse arenemine on nendele radadele pööranud, milliseid kaubanduskoja kokkutulemised on ette valmistanud. Kõneleja tuletab meele, et ideedest nende täideviimiseni on tee pikk. Vististi tuleb kaubanduskojal oma eesmärkide kättesaamise püüdmisel nii mõnegi vastoluga võidelda, mis välja kutsutud arusaamatustest, kuid kindlasti edeneb ka ta töö teatud riiklikkude huvide ja tarviduste läbi.

„Ma võin rahuldusega teatada,“ ütleb kõneleja, „et Rootsi valitsus majandusliku konverentsi poolt üles seatud tööjuhtnõore rahvusvahelise kaubanduse alal kiidab heaks. Valitsus loodab, et konverentsi resolutsioonid ja väljendused leiavad rutulisi ja alaliselt kasvavat poolehoidu.“

Kõneleja soovib edenemist sellele tähtsale ülesandele, ja et kongressist osavõtjad Rootsi pealinna külastamisest ühes võtaksid teadmise, olevat kaasa aidanud tähtsale ja rahvale kasu toovale ettevõttele.

Esmaspäeval, kell 4 p. l. olid rahvusvahelise kaubanduskoja kongressist osavõtjad kutsutud kuningas juure lossi külla.

Kuningas laskis enesele esitada kõiki kau-

banduskoja juhatuse liikmeid, mille peale kuninglikud võõrustajad kõikidest ruumidest läbi käisid ning kuningas veel rääkis paljude maade esitajatega.

Peale vastuvõtmist anti teed ja karastusi suures pidusaalis kolmandal korral. Nõukogusaalis jutustas kuningas veel ministre ja tähtsamate kongressist osavõtjatega, mispeale võõrad nõukogusaali kaudu lossist lahkusid.

Kaitsetolli maksimaalpiirid.

Kolm komiteekoosolekut algasid esmaspäeval kell 2.30 p. l. riigipäeva ruumides.

Esimest, millel arutati rahvusvahelise kaubavahetuse tõkkeit, juhatas dr. K. K o t z e n b e r g, Saksamaalt. Professor Gustav Cassel pidas huvitava kõne, kus ta toonitas, et juhtivaks mõtteks Genfi majanduskonverentsil oli püüid kätte saada üksikute maade tollitariifide alandamist, mis rahvusvahelist kaubitsemist takistab. Isegi riikliku subventsiooni süsteem loob kaubandusele tõkkeit.

Kongressi ülesandeks on Genfis algatud tööd jätkata. Piiri tuleb panna mitte ainult tollitariifide tõstmisele, vaid ka teistele kaubandus-tõketele. Kõik riigid peavad ühinema selleks ülesandeks: maksimaalpiir protektsioonile. Seda võib kätte saada ilma vormalsete kokkulepeteta riikide vahel. Peab ainult selgusele jõudma, mis võimalik ja aus on sellel seisukohal, ning selle järel talitama jõudumööda. Teatud määrani on tollid kasulikud, kuid kui nad tõusevad kuni 50 ja 100 protsendini, siis toob see juba majanduslik kahju. Meie peame aru saama õppima rahvusvahelise üksteisest arusaamise positiivset kasu ning sellest järeldusi tegema, lõpetab kõneleja.

Ühine konossement õhutranspordile.

M. Pierre-Etienne Flandin', Prantsusmaalt, prantsuse aeroklubi presidendi, juhatusel arutab õhutranspordi komitee oma hädasemaid küsimusi. Ühineti selles, et Euroopa õhutranspordi jaoks luua ühine konossement. Suve lõpul tuleb komitee kokku Euroopa posti-direktsioonidega, kes huvitatud õhupostist, mille järele ühiselt välja töötatud resolutsioon Londonis 1929. a. esitatakse ärapeatavale rahvusvahelisele postiuinionile. Peale selle arutas komitee ühise õhusõiduseaduse väljatöötamise küsimust Euroopa õhusõidule, kui ka õhupostireeglite lihtsustamist, missugused peaksid kõikidel maadel olema ühesugused.

Rahvusvaheline tshekiseadus.

Vekslite ja tshekide komitee astus kokku pangadirektor V. V e s t e r m a n n i, Hollandist, juhatusel. Kogu maailma vekslite ühtlustamise

idee leiab vaevalt läbiviimist. Kuid võib kokkuleppele jõuda tshekkide suhtes, välja arvatud Ameerika Ühisriigid, Briti ja Jaapan. See oleks ühissüsteem Euroopa kontinendile. Tööd, mis algatud Haagis 1910. ja 1912. a., jätkatakse nüüd. Tullakse otsusele, et tuleb kokku kutsuda riikide valitsuste esitajate rahvusvaheline kongress, et praegu lõpetatud eeltöö põhjal saavutada progressiivset ühtlustust Germaani ja Ladina maade tshekiseadustes. Samas sihis töötab ka Rahvasteliidu ekspertkomisjon.

Teisipäeval jätkas rahvusvaheline kaubanduskoda oma arutamisi gruppide viisi riigipäeva majas.

Passiviseerimise sund — tõsine liikumise takistus.

Rahvusvahelise kaubavahetuse takistuste kõrvaldamise komitee astus kokku Mr. Norman H. Davis, Ameerika Ühisriigid, juhatusel. Eelarve komitee juhataja sir Arthur Balfour pidas kõne, milles ta rõhutas Saksamaa Rahvasteliitu astumise tähtsust heade resultaatide saavutamiseks. Genfi majanduslise konverentsi resolutsioonid tulevad võtta hoolsale läbivaatamisele ja tarvilikul korral modifitseerida. Komitee tarvitab kogu oma energiat selleks, et kaubandustöke kõrvaldamine võimalikult pea läbi viidaks. Iga rahvusliku komitee ülesandeks on oma valitsuse ees läbi viia tehtud otsuste realiseerimist.

Endine riigipäeva saadik Richard Riedl, Austriast, soovitas kollektiivsete kokkulepete sisseadmist välismaalaste rahvusvahelise õiguseisukoha (Rechtsstellung) kohta. Kõneleja peab passiviseerimise süsteemi üheks tõsisemaks takistuseks liikumisele, mille tähtsam eelistus on õigus vabalt vahetada asupaika.

Autotrafik teeb maanteed küsimuse rahvusvaheliseks.

Teedetranspordi komitees kõneles Mr. Roy D. Chapin, Detroit's, Hudson Motor Car Co. direktor. Kõneleja ütleb, et autoühenduse kasvamisega niihästi sõidu- kui veotstarbeks, on maanteed korrashoidmise ja juurehitamise küsimus muutunud rahvusvaheliseks.

Arutatakse maanteedehituste finantseerimise võimaluste küsimust.

Konventsioonid kahekordse maksustamise ja maksu eest kõrvalehoidmise kohta.

Maksukomitee arutusi juhataja pangapidaja Julliard, Helveetsiast. See komitee on ühes Rahvasteliidu ekspertiiskomisjoniga välja töötanud terve seeria põhijooni rahvusvaheliste konventsioonide saavutamiseks kohekindse maksustamise ja maksude eest kõrvalehoidmise ärahoidmiseks.

Komitee otsustas soovitada, et rahvusvahelise kaubanduskoja sekretariaat esineks Rahvasteliidu majanduskomitee nõukogu ees komitee sooviavaldusega, et kui 1928. a. valitsuseksperdid Genfis kokku tulevad, ka kutsutaks osa võtma rahvusvahelisest kaubanduskojast kaupmeestest ja töös- turitest koosnev delegatsioon.

Kaubandustülide lahendamine.

Direktor Thor Carlander, rahvusvahelise kaubanduskoja administratiiv-komissar Rootsis, juhataks läbirääkimisi kaubandustülide lahendamise komitees.

Komitee võttis vastu resolutsiooni, milline esitati vahekohtu istungil neljapäeval.

Kesknädalased ennelõunased koosolekud olid pühendatud kolmeleerialale, mis olid arutusel alakomiteedes.

Meretranspordi-küsimuste arutamist juhataks dr. H. J. Knottenbelt, Hollandi, ning konnossementide küsimust advokaat C. Haight, New-York.

Finantskomitee arutas rahvusvahelisi majandusmäärusi. Juhataks saadik dr. Alberto Pirelli, Itaalia.

Keeleraskused takistuseks resolutsiooni vastuvõtmisel.

Peale lõunat jätkati arutamisi osalt ülalnimetatud komiteedes, osalt rahvusvahelise telefoni-asjanduse, tööstusliku omandusõiguse, rahvusvaheliste näituste ning kaubandustakistuste suures komitees.

Peale viimase jõuti ühistele resolutsioonidele, mis õhtul resolutsiooni komitees arutusele tulid. Keeleraskuste tõttu ei saanud kaubandustöke kõrvaldamise komitee oma pearesolutsiooni vastu võtta, millist oli kümme lehekülge masinakirja. Seetõttu lükkas komitee oma töö edasi neljapäeva peale, mis ajaks tehti valmis tarvilised tõlked.

„Received for Shipment“ konnossement.

Arutati veel meretranspordi küsimusi, milles avaldati arvamist, et dokumendi „received for shipment-bill of lading“ väljaandmine ei ole kohane ja võimaldab kuritarvitust. Oleks vaja seda kas kõrvaldada hoopis, ehk kitsendada selle tarvitust.

Rahvusvaheliste näituste küsimused.

Selles küsimuses leitakse, et rahvusvaheline kaubanduskoda asutab rahvusvahelise komitee, kes seda küsimust läbi töötaks ja selle eest hoolt kannaks, et niisuguseid näitusi ei peetaks mitmes kohas korraga, mis osavõtjatele raskuseks oleks.

Stokholmi linna bankett Raekojas.

Suurem rahvusvahelise kaubandukoja pidustus, Stokholmi linna bankett ja suure raekojas peeti kesknädala õhtul.

Lõunast, mis algas kell 7 raekoja Kuldsaal, võttis osa 550 isikut, kuna ruumide tõttu võimalik ei olnud kogu kongressi ühes rootsi oma külalistega korraga kutsuda — ja banketile järgnevale suurele oli kutsutud tuhande isiku ümber.

Tervituskõne pidas hra Juhlin Dannfeldt, kes ütles, et Stokholmi linn, kutsudes kongressi raekotta, tahab sellega üles näidata elavat huvi ja sooja sümpaatiat kongressi ja tema püüete vastu.

Neljapäeval pidas rahvusvaheline kaubanduskodade kongress oma esimese peakoosoleku, mida juhatas pangadirektor K. A. Vallenberg.

Päevakorral olid aruanded majandusliku seisukorra kohta üksikutes maades. Iga kõneleja jaoks oli arvatud 10 minutit.

Esimeseks kõneles Albaania esitaja M. Amedeo Gambino, peale selle kõnelesid end. välisminister Gustave Gratz, Ungarist, pangaomanik T. Shidachi. Jaapanist, dir. Boguslav Herse, Poolamaalt, senator Kornel Stodola, Tšehhoslovakiast, Don Carlos Prast, Hispaaniast, M. Concescu, Rumeeniast, M. Berkovitsch, Lõuna-Slaaviast.

Rahvusvahelise kaubanduskoja ja Rahvasteliidu koostöö.

Lõuna ajal astus kokku kaubanduslikkude takistuste kõrvaldamise komitee. Arutati komitee pearesolutsiooni, milline kongressi täiskogule esitati ja jõuti lõpulikule otsusele.

Koosolekul pidas sir Arthur Salter kõne, milles ta oma veendumust avaldas, et praegu ärapeetav rahvusvaheline majanduskonverents alguseks on laialisemale ja täielikumale ühistööle rahvusvahelise kaubanduskoja ja Rahvasteliidu vahel.

Vahekohus astus kokku Rüütelkonnamajas.

Kell 3 p. l. kogusid kongressist osavõtjad Rüütelkonnamajas vahekohtu pidulikule koosistumisele. Presideeris vahekohtu abipresident Carlos Prast, Madridist.

Suuremad kasud järeldavad ka kõrgemat elatismiinimumi.

Kell 3 p. l. pidas kaubandustakistuste kõrvaldamise komisjon oma viimast plenaaristungit, millel sir Arthur Balfour oma kõnes rõhutas, et suuremad kasud järeldavad ka kõrgemat elatismiinimumi.

Peale sir Arthur Balfouri kõnet võttis kongress resolutsiooni vastu õhutranspordi rahvusvaheliste kokkulepete, vekslite ja tshekkide, eksportkrediitide j. m. kohta, mis olnud ennem arutusel.

Presidendi valik.

Uueks rahvusvahelise kaubanduskoja presidendiks valiti ühel häälel M. Alberto Pirelli.

Õhtul oli korraldatud suurim bankett Rootsi rahvuskomitee poolt kongressist osavõtjatele Berni salongides. Kutsutud oli üle 1000 isiku.

Kaubanduskoja kongressi lõpp.

Laupäeval lõppes rahvusvaheline kaubanduskodade kongress. Sel puhul ütles K. A. Vallenberg, kongressi juhataja:

„Homsest peale kuulub neljas kaubanduskodade kongress ajaloole. Loodame, et tulevikus selles ajaloos ei leidu ainult mälestused kongressist, vaid ka aruanne nende resultaatide kohta, mis kätte saadud selle kongressi läbi.

Kui kongressi president, avaldan ma tänu kõigile, kes oma kõnede, töö ehk organisaatorliku tegevusega kaasa on aidanud kongressi heale korraldamisele.“

Töoviljakuse tõstmisest kaugemas tulevikus ja lähemal aastail.

Deflatsiooni psühholoogilised tagajärjed. — Välismaade töösturid kirjutavad ette hulgemüügi- ehk engros-hindade alandamise, teostades oma juures kõigil aladel ratsionalisatsiooni. — Riisikota ja kasulik krediidikuju meie väike-ettevõtjaile. — Töoviljakust on võimalik tõsta vaid ratsionalisatsiooni abil.

I.

Ajakirja „Eesti Statistika“ käesoleva aastakäigu aprillikuu vihu 206. leheküljel on ära trükitud enesetapmistest statistiline tabel, millised

andmed läbi töötanud hra H. Reiman. Paberraha ja iga liiki krediidi deflatsiooni psühholoogiliste tagajärgede uurimisel võib osutada erakordselt kasulikuks mõnede statistikajärelduste lähem

käsitlemine. Enesestki mõista, ainult teatav osa arvustikus äramärgitud enesetapmisi on otsekoheselt seotud tollega, mida nimetasime deflatsiooni psühholoogilisiks tagajärgedeks. Ent tähelepanelik statistiliste andmete käsitlemine ja vaatlemine võib suuresti kaasa aidata meid ümbritsevate nähete mõistmiseks.

Nii siis, 1922., 1923. ja 1924. a. jooksul oli 11 Euroopa riigis ja Põhja-Ameerika Ühisriiges (kokku, järelikult, 12 riigis), 100.000 elaniku kohta arvatult, maksimaalne enesetapmiste arv (27) Ungaris 1922. aastal; minimaalne arv — Hispaanias (6,9). Eesti kohta esinevad aastate järjekorras järgmised arvud: 1922. a. — 16,7, 1923. a. — 16,7, 1924. a. — 22,2, 1925. a. — 23,1 ja 1926. a. — 28,6. Arvud näitavad progressiivset tõusu ja on 1926. a., lõppeks, suuremad, kui Ungaris 1922. a., s. o. suurimate poliitiliste käärimiste aastal tolles riigis.

Kuigi Eesti linnades elab umbes 25% ja maal 75% kogu riigi elanikkonnast, oli siiski vaid 1922. ja 1923. a. enesetapmiste arv linnades väiksem kui maal. Hilisemal aastail muutuvad need arvud võrdseiks. Muidugi langeb suurim enesetapmiste arv Tallinna, Tartu ja Narva peale.

Vaatleme, lõppeks, enesetapmiste jagunemist vanuse järele. Statistika-andmeis on enesetapjad rühmitatud 5- ja 10-aastaste vanusevahemikkude järele. Meie jaotame omil otstarbeil vanusrühmad pisut teisiti. Eeskätt rühm vanusega kuni 29 aastat (incl.), kuhu kuulub emotsionaalselt veel lõpulikult väljakujunemata inimene, kes ei nõua eneselt veel täit selgust selle kohta, kas peaks ta juba saavutanud olema elus teatava ainelise heakäigu, ja usub, et ta elust veel paljugi võib loota. 1926. a. arvustik näitab 100.000 elaniku kohta 11 mees-enesetapjat vanuses kuni 29 aastat. — Teiseks oleks rühm vanusega 30—59 aastat (incl.) — elujärk, mil inimene tõmbab alla kriipsu oma elu saavutustele. 1926. a. oli sesse vanusrühma kuuluvaid mees-enesetapjaid sama suur arv — 11 inimest 100.000 elaniku kohta. 1925. aastal olid vastavad arvud: 10 — esimeses vanusrühmas (kuni 29 aastani) ja 7 — teises.

Rusuv mulje sellest süngest statistikast muutub veelgi rõhavamaks, kui arvesse võtta, et ülaltoodud kordaläinud enesetapmiste arvu suurendab 1926. aastal ligikaudu 20% võrra enesetapmiskatsete hulk. Liiatigi kui arvesse võtta, et (jällegi hra H. Reimani uurimusandmeil) 1911. aastal ja ajajärgul 1919.—1921. aastani oli Eestis enesetapmiste arv peaaegu vaid 12, arvates 100.000 elaniku kohta.

See väike uurimisretk teoreetilisele majandusteadusele sootu võõraste piirkonda peaks ole-

ma tõenduseks, et rahvamajandusliku kriisi rasked tagajärjed osutuvad palju tõsisemaiks, kui see võib näida.

Meie elutingimused paranevad vaid käsikäes töö organisatsiooni paranemisega. Tööstusliku töö olude parem korraldus peab järgnema eeskätt. Töötamisviiside omaduste tõstmine kogu töötavas elanikkonnas on saavutatav vaid paremate hariduslike ja kasvatuslike meetodite abil; selle tulemused võivad avalduda vaid mitme aasta järele. Tööstusliku töö organisatsiooni parandamine on teostatav aasta-paari kestva tööga, ja sellepärast peab pühendama sellele küsimusele kohe alul rohkesti tähelepanu.

Soodsamad elutingimused pääsevad maksvusele kogu riigis alles sel määral, kui võrra tegevusalgatus hakkab meie põlvelt üle minema valmiva noorpõlve kätte, kui see paremini kasvatatud ja kui talle hästi kätte õpetatud kõik maksimaalselt-viljaka töö võtted.

Ent esialgu peab praegu tegutsev meie põlv organiseerima paremini tööstusliku töö, sest sealgi hoidume palju kaotustest ja parandame lühikese ajaga elu materiaalse olukorra.

II.

Lääne-Euroopa riigid asusid juba ammugi sellele teele. Sellest teame alaliselt trükis ilmuvate aruannete järele. Kuid mitte vähem, küll vahest rohkemgi veenvaks osutub asjaolu, mis selgub samast ametlikust statistikast (k. a. märtsikuu „Eesti Statistika“ vihus), kui vaatlemisele võtta viimaste aastate keskmised aastased suurmüügi-indeksid. (Alusena, s. t. 100-na on arvestatud 1922. a. indeks.)

Sisseveetavad ained	1924	1925	1926	1927	
				jaan	veebr.
Toiduained	125	130	125	130	130,7
Sellest koloniaalkaupa	136	137	136	141	141,2
Tööstussaadused	101	96	92	92	90,6

Haruldaset veenvalt näitab viimane rida, et Lääne-Euroopa riigid sammuvad ülivisalt tööstussaaduste hulgi-müügi- ehk engros-hindade alan-damise teed. Me tunneme viise, millede abil nad püüavad seda saavutada, ja sisseveetavate tööstussaaduste regulaarsel hindade alanemisel näeme piltlikult, kuidas see sünnib.

Võimata on muidugi kõrvutada vastavat väljaveoainete tabelit ülaltooduga võrdluseks sellelt

vaatekohalt, millist selgitame eelpool, kuna me välja veame tööstussaadusist peamiselt metsasaadusi, tsementi, lina, — saadused, mis läbi käinud vaid esialgsest ümbertöötusest, — ja vaid paberit, tekstiilkaupu ja tulitikke maksimaalse ümbertöötuse toodetena. Sel asjaolul on see tähtsus, et meie poolt väljaveetavad, vaid esialgsest ümbertöötusest läbikäinud saadused olenevad hinnalt välisurul esinevaist hinnakõikumistest ja ei mitte meie vabrikuid. Ja seda samal ajal, kui sisseveetavad saadused tulevad meile kätte nende saaduste valmistajate eneste poolt dikteeritavate hindadega. Arvestades seda eeldust, vaatleme väljaveoainete suurmüügi-indeksi tabelit:

Väljaveetavad ained	1924	1925	1926	1927	
				jaan	veebr.
Toiduained	138	141	128	118	116
Tööstussaadused	99	103	99	97,1	97,2

Sellest näeme, kuidas maailmaturu hinnad suruvad alla meie väljaveoainete hinnad. Järelikult oleme õigustatud esinema küsimisega: kas on kohanenud sellele paratamatusele meie tööstus või eelistab ta leppida väiksema teenistusega? Vastus on üsna selge, — alul alandati, loomulikult, tööpalkasid ja alles siis algas viljakama töö meetodite otsimine. Möödapääsmatu protsess, — seda peab vaid kiirustama.

III.

Selgitame näite varal tööviljakuse tõstmise viise esimeses ülalmainitud tööstusharudest — puutööstuses. Statistiliste andmete järele on meil Eestis puutööstuse alal 46 ettevõtet 2580 töölisega ja 52 ettevõtet 492 töölisega. Enamiku neist moodustavad saeveskid. Ühel osal neist, eriti väikeetevõtete liigist (teine vastmainitud rühmadest) on harukordselt primitiivsed seadised. Nii näiteks leidub sugugi mitte harva veel isegi puust saekaatreid ja laualoikusel üsna vananenud servamissaagi. See esineb enamasti äärmiselt piiratud ärilise käibega ettevõtteis. Nende läbilaske ei ulatu üle 80 palgi päevas, — samal ajal oleks paremate masinatega võimalik palju suurem viljakus. Ettevõtjad ise teavad seda ülihästi, ent ei oma võimalusi paremate masinatega varustamiseks, kuna neil puudub tagavarakas kogutud raha.

Sellest keerisest parimaks väljapääsuks oleks krediidi võimaldamine sisseseadete täiendamiseks. Kogu kaasaegne majanduslik konjunktuur Eestis näib kujunevat nii, et selleks tarvilise krediidi võimaldavad vist pangad.

Oleks parem, kui sisseseadekrediite annaksid otse masinaehituse vabrikud. Toome oma mõtte

selgituseks näite Ameerika Singeri õmblusmasinate kompanii praktikast. Meie juures teeb see firma head äri, ja seda peaaegu vaid üheks, kaheks ja vahel ka rohkemaiks aastaiaks võimaldava krediidi tõttu. Selle ettevõtte tegevuse põhimõtte seisab selles, et ta valmistab tehniliselt laitmatuid saadusi, mis vastavad kõigile kaasaegse tehnika nõudele. Singeri õmblusmasina ostja ei või ütelda — „masin on halb, ma ei saa teha sellel kõike seda, mis mõnel teisel“ jne. — Eeldasi, masinaid müüakse mitte üksi neile, kes omavad seks ainelisi võimalusi, vaid ka vahetult käsitöölisele, kohustusega maksa igakuulisi osamakse oma jooksvast teenistustulust.

Otsustades selle järele, et firma Singer kaupleb kõikjal edukalt, võime järeldada, et äritegevuse aluseks olev krediit on otsekoheselt valmistajale riisikota ja kasulik mõlemale poolele.

Tuleme tagasi kõne alla võetud küsimuse — saetööstuse — juure. Ühe asjaosalise poole leiame siin — see on vaba-kapitalita ettevõtja, sageli samasugune käsitöeline, kui firma Singeri klientki. Puudub teine asjaosaline pool — kaubanduslik, ning samal ajal, tööstuslik ettevõtte, mis oleks aineliselt küllalt võimas krediitide võimaldamiseks ja ühtlasi ka laitmatute masinate tootmiseks.

Tõelikult valmistavad Eestis saekaatreid 2 provintsi ettevõtet. Üks töökoda, samuti provintsis, ehitab sindlimasinaid. Üks-kaks töökoda Tallinnas valmistavad servamissaagi. Kui lähemalt tutvuda nende firmade enamiku tootmistüübiga, siis näeme, et nende tooted osutuvad üsna primitiivseiks ja mitteajakohaseiks. Ent hinnalt on nad peaaegu sama kallid, kui vastavad Rootsi ja Saksa masinad. Meie masinad on vaid suure vaeva ja kuludega järeletehtud ennesõjaaegsete tüüpide järele. 5 viimase aasta jooksul pole masinaehituse vabrikute töös läbi viidud mingeid uuendusi, kas või sääraseidki, mis välismaa masinaehituses muutunud otse sunduslikeks.

Nii näiteks ehitatakse meil saekaatreid, mis teevad 250—275 käiku minutis. Välismaal on vastu võetud juba kiirus 300—350 käiku minutis. See on ülitähtis, sest mida suurem saagimiskiirus, seda väiksem võib olla lokomobiili hobusejõudude arv, s. t. seda kiiremini toimub töö. Eeldasi: peaaegu kõik head saekaatrid välismaal on varustatud seadistega kiireks palgi liikumissuuna muutmiseks saekaatrist tagasi välja. Servamissaad valmistatakse kiiresti vahelduva laudade etteandmise kiirusega, omades kiirusena 10, 20, 30 ja 40 meetrit minutis, vastavalt laudade paksusele 4, 3, 2 ja 1 toll. Lõikeserva laiuse reguleerimine peab toimuma kiiresti ja hõlpsasti, kusjuures peab olema ka seadis, mis võimaldaks

laudade normaallaiusele laiuslisandeid vastavalt laudade niiskusele. Niisuguseid masinaid ei valmista meie tööstused, välja arvatud vaid üks Tallinna töökoda.

Peab ütleva, et ei saa ette tuua ühtki välismaa firmat, mis oleks suutnud tänini valmistada meie tingimustele kõige rohkem sobiva masina tüüpi, milles oleks osavasti ühendatud omadused ja hind. Selle ülesande lahendamine on jõudu mõõda vaid kohalikele masinaehituse töökodadele; ja just need peaksid leidma lahenduse, arvestades kõiki ajakohaseid kaasaegse tehnika saavutusi masinaehituse alal ja teostades oma ettevõtte tootmise ratsionalisatsiooni (õiglase hinna saamise huvides).

IV.

Peaküsimuseks on — töövõime tugevdamine. Just praegu osutasime näidete varal paarile punktile meie rahvamajanduses, millele peaks juhitama tähelepanu. Esimeseks osutub meie kodukäsitööstusliku ja käsitööstusliku töö süvendamine. Krediidid organiseerimise ja turu korraldamise teel ning nõutades selgust tähtsasse küsimusse, millised masinad ja tööriistad on meile kõlblikuimad ja kasulikuimad, võiks mõelda kõnesolevate käsitööstuste töövõime tugevdamiseks.

Teiseks tähelepanukeskuseks oleks just masinatüüpide väljatöötamine ja masinateehituse korraldamine nii, et nende hinnad oleksid kasulikud mõlemale poolele — ostjatele kui ka müüjatele. Edasiseks ülesandeks oleks ühenduse loomine krediiti võimaldavate pangasutistega.

Kuivõrra esimene tähelepanukeskus osutub otsekui algeliste, mitte-intelligent jõudude tegevusalaks, samavõrra on teine, otse vastupidiselt, intellekti, initsiatiivi ja loova vaimu kasvatusalaks. Viimasel juhul on olemas kogu ettevõtte edu täielikult tööstusettevõtete juhtivaist korraldajaist. Nende taibust, ettenägelikkusest, taktitundest ja andekuse määrast on olemas kogu tööstuse saatus.

Siin seks näide. Parima saekaatritüübi väljatöötamiseks on tarvilikud kolm eeltingimust: 1) olemasolevate parimate saekaatrite uurimine tegevuses ja nende konstruktsiooni tundmaõppimine, 2) peensustesse ulatuv, hoolikas uue tüübi projekteerimine ja 3) uuesti tarvitusele võetavate detailide ja seadiste järelekatsumine tegevuses.

Selleks peab antama ettevõttes konstruktorile küllalt palju eesõigusi. Praktiliselt teostub see kõige hõlpsamini distsipliinil põhjeneva nooremate teenijate allumise kaudu vanemaile.

Laialdasi õigusi omavate, igale poole oma nina vahele toppivate komisaride süsteem, mis vahest revolutsioonigaastail oli kasulik, on praegusaajal otse kahjulik. Ettevõtteis, kus direktorid peavad ekslikult seda süsteemi heaks, on ratsionaliseerimine võimatu. Neis — nagu näitavad kogemused — on mõnikord võimatu täita mõnda ülalmainitud kolmest eeltingimusest. Siin peitub seletus, miks mõned meie saadused ei seisa praegusaaja tehnika kõrgusel.

Ratsionalisatsioon on möödapääsmatult tarvilik. Administratiiv-korralduslik masin peab ettevõttes sama hästi läbi kaalutud olema, kui iga uus metallmasina tüüp. Ratsionalisatsioon ongi õieti hästi projekteeritud ettevõttevalitsemise süsteem, mida tegelikult elus hoolikalt ja kohusetundlikult teostatakse.

Ei ühedki lepingud töölistega suuda seevõrra tõsta ettevõtte töövõime, kui asjatundlikult ja mõistlikult ratsionaliseeritud tootmine. Ent see on üsna raske kunst ja saavutada suudab seda vaid inimene, kel pole eelarvamislikke ideid, kes ei hinda üle oma võimeid ja omadusi ja kes pole kaotanud alati-väärtuslikku omadust, järjest juure õppida. Ratsionalisatsiooniküsimuses etendab psühholoogiline külg peaosa. Sellest, kuidas meie ühiskondlikud kihid suudavad jaagu saada sellest raskest küsimusest, on olemas meie tegevuse edu heakäik.

V.

Kõne all on ülitahtsast asjaolud: elukorra majanduslike tingimuste parandamise üksikasjad. Neist koosneb kogu rahvamajanduse tohutu hoone. Ebakordaminekud selle hoone ehitamisel rõhuvad pihtidena kõiki, ja erilisel nende raudtangide vahele jäänud isikud satuvad nende õnnetute kilda, kelledest juttu oli esimeses peatükis. Õnnelikult püstitatud majandushoone loob eeskätt veetlevad eeltingimused majanduslikuks heakäiguks.

Eesti riigi tekkimis- ja arenemisaja kestusel, s. o. arvates 1919. aastast, on Saksamaa läbi teinud peadpööritava sündmuskäigu majanduslikust hävingust kuni praeguse võrdelise majandusliku heakäiguni. Kuivõrra raske oli tööpoolest too majandusliku languse ajajärk, sellest kõneleb üksi juba ühiskondliku toetuse osaliste töötute arvu kasvamine lühikese aja kestusel 1919. a. paiku: 200.000-lt 1.800.000-ni. Saksamaa tegi pingutusi organisatsiooni- ja tehnikaalade suunas. Ja selle järeltulijal näeme seal suuremal määral kui varem inimtööjõu asendamist mehhaaniliste seadistega ja üleminekut kõikjal tarvitatavilt

aurumasinailt palju ökonomsemaile naftamootoreile, ja eriti elektrimootoreile.

Selle tõttu on erilisel suureks kasvanud masinaehitustööstus.

Ent peasa etendas selles edukäigus ratsionalisatsioon. Seda viimast teostati nii, et tulu mitte ettevõteted likvideeriti ja, vastupidiselt, kasutoovaid laiendati. Ja lõputulemuses võis Saksamaa statistika 1924. aasta kohta ära märkida sama suure arvu töölisi, kui 1913. aastalgi, ent üldine olukorra muutus avaldus selles, et vähenesid ulatuselt tööstusharud, mis määratud vahetult tarbeesemete tootmiseks, nagu toidu- ja maitseainete-, riide-, ehitus- ja mineraaltööstuse harud, ja suurenes tööstuse ulatus, mis valmistab tootmisvahendeid, nagu mäe- ja masinaehitustööstus.

VI.

Ratsionalisatsiooni-idee peab aset leidma kõigi tööstus- ja kaubandustegelaste peades. Kõige põhjalikumalt võib seda saavutada koolihariduse meetodite kaudu. Ratsionalisatsioon pole mingi era- või ajutise nähte võtte või viis, nagu näiteks compound-vedurite süsteem, mis sõidutavad meid praegu raudteel. Pole vist kaugel aeg, mil see veduritesüsteem kõrvale jäetakse ja kõikjal üle minnakse mõnugusele uuele, kasulikule süsteemile. — Ei,

ratsionalisatsioon — kõige üldisemais joonis — on liikumine lausa ebakasulikult ja otstarbekohalt päris nähtavalt kasuliku ja parema poole. On liikumine sellelt, mis kaetud inimlike eelarvamiste väätkasvudega, väiklaste egoistlike harjumustega, üksikute isiklike huvidega, tolle poole, mis kasulik kogu majandusele, kõigile inimestele. Ratsionalisatsioon on eeskätt mõnede isiklike huvide ohvriktoomine ühiskonna huvide kasuks.

Kõrgema moraali ja jumaliku seadusena on see arusaadav ja omane igale inimesele. Vastastikkuste majanduslike suhete vallas on see veel uus ja ei saa seepärast kohe kõigile omaseks. Kooli ja selle juhtivate jõudude ülesandeks on järelikult — vastavalt meie uue-aaja vaimule — uue põlve ettevalmistamine.

Meie, oleviku-inimeste ülesandeks on ratsionalisatsiooni-idee teostamine eeskätt tööstuses, selle järele kaubanduses ja kõigis majandusliku tegevuse harudes.

Nende pingutuste abil suudame kiiresti tõsta 29-tuhandelise Eesti tööllistearmee (suur- ja kesktööstuses kokku) tööviljakuse. Tagajärjed avalduvad kahtlemata sama kiiresti kui kõikjal mujal, kus teostatud see ümberkorraldus.

Ins. J. P.

Kaupmeeste ebatervest omavahelisest võistlusest.

Kuidas on sellega lood Soomes.

Kuna meil kaupmeeste, iseäranis väikekaupmeeste, keskel halbade aegade üle kurdetakse, mille põhjuseks ei ole üksi rahva ostujõu langemine, vaid ka ebaterve võistlus kaupmeeste eneste vahel, siis ei ole huvitusega panna tähele, missugused võitlusabinõud on meie põhjapoolsed naabrid, soomlased, tarvitusele võtnud viimase pahe vastu võitlemiseks.

Soome väikekaupmeeste ajakiri „Kauppias“ kirjutab muuseas, et sealsed ettevõtlikumad detailkaupmehed olevat juba pikemat aega kaalunud ja arutanud abinõusid ebaterve võistluse vastu, kuid raske olevat leida mõjuvaid abinõusid. Kaupmehed saavad väga hästi aru, ütleb nimetatud ajakiri, et haiguse parandamiseks on kõigepealt tarvis haigust esilekutsuvaid põhjusi leida, millised sageli ka saadakse kätte, kuid arstimine ise ei kannu vilja, sest „haiged“ ei taha vastu võtta „rohtu“. Nagu teada, on olemas liik n. n. ühepäeva-kaupmehi, kes ei mõtlegi teatud ärialal ehk kohal tõsiselt kaubelda. Nemad avavad kauplusi kord ühes, kord teises

kohas, muretsevad kaupu niikaua, kuni seda võlgu saavad, paiskavad kaubad madala hinnaga tarvitajasringkonnale, jättes seejuures suuräriridele oma arved õiendamata. Kui aga viimased neid seepärast tõsiselt hakkavad kimbutama, sulletakse tasakesi pooksed.

Sarnaste võistlejate vastu ei saa soliidim detailkaupmeeskond otsekohe midagi tarvitusele võtta, siin võiksid ainult suurkaupmehed mõjuda tervendavalt sellega, et nimetatud ärimestele üldse krediiti ei avaks. Viimaste aegade kurvad kogemused on sundinudki suurkaupmehi krediidi andmises suuremale ettevaatusele, mistõttu otsekoheste spekulantide tegevusvõimalusi tunduvalt piiratakse.

Õga kaupmehi, kes ebatervet võistlusmeetodit tarvitavad, on ausameelsed inimesed. Neid tuleb aga pidada majanduslikult kergemeelseteks, sest neil ei ole küllalt vastutustunnet oma ametis, ja harilikult lähevad nemad ainult hea õnne peale välja, unustades, et õnn on petlik.

Kahtlemata on aga suurem osa ebatervelt võistlejaist kaupmeestest täiesti tõsised inimesed, kellel puudub aga sellekohane ametioskus, kes ei mõista ette näha oma äri tasuvust ega välja arvata kohaseid müügihindu. On selge, et suurkaupmeeste kohus peaks olema niihästi engros- kui ka detail-kauplemise huvides hoiduda edendamast nende mõlemate rühmade „äriajamist“. Kuid suurkaupmeestel on raske keelduda äriühenduse pidamisest sarnaste kaupmeestega niikaua, kui nad on õiendanud oma maksud korralikult. Osavamad ja vilunumad kaupmehed peaksid püüdma ametivendade peale heatahtliliselt mõjuda, kes oma ametis veel ettevalmistamatud, kuid asjale suhtuvad tõsiselt, ning takistama ebatervet võistlust.

Kui sarnane võistlus tekib ametioskuse puudusel, tuleb loomulikult katsuda seda oskust tõsta, ning ühtlasi juhatada hindade määramist õigetel alustel, et äri ennast tasuks. Arusaadav, et mis määral see õnnestub, sel määral ka kahaneb väikekaupmeeste ebaterve konkurents. Mis näeme meie aga igapäevases elus?! Meil suhtutakse ebatervelt võistlejale naabrile vihamiselt ja maksetakse temale tagasi sama mõõdupuuga, tahtes näidata, kumb peab vastu kauem; ometigi peaks katsutama üle saada meelepahast ja läheneda naabrile sõbralikult, et koos järele kaaluda, kuidas tema oma kaupu võib müüa odavamalt.

Peab tunnistama, ütleb leht, et sarnane juhatatus mõjub üldse liig aeglaselt, kuna pahatihti ei hakka idanemagi. Seepärast on detailkaupmehed omavahelise ebaterve võistluse kaotamise sihiga mõjuvamaid abinõusid hakanud otsima, ning niijahsti meil kui ka mujal on sel alal mõndagi korda saadetud. Nii, näiteks, lepivad teatud piirkonna kaupmehed omavahel kokku, et nad üheskoos kindlaks määravad tähtsamate kaupade hinnad ehk kui piirkond laialdaseks osutub, toimetab hindamist selleks valitud n. n. hinnakomisjon. Ühtlasi kohustuvad kõik piir-

konna-kaupmehed — vahel trahvi ähvardusel — kinni pidama äramääratud müügihindadest.

Soomes on sõlmitud eelpoolnimetatud kokkuleppeid kaunis suur osa, ning ei ole põhjust karta, nagu muutuksid need kokkulepped ostjate nulgimiseks, kuna igalpool olemas küllaldaselt ühiskauplusi, mis tegutsevad teatud eesõiguste alusel. Ühiselt fikseeritud hindade heaks küljeks on peale muu veel see asjaolu, et kui kõigi kaupade pealt ajakohast kasu saadakse, ei tarvitse üksikuid kaubaartikleid kunstlikult kallimaks ajada. Seepärast kujuneb olukord harilikult nii, et hindade kindlaksmääramine ei vii keskmiste hindade tõusule, vaid ainult tasandamisele. Et aga sarnast hindade ühist kindlaksmääramist kauplemise tervendamiseks üldiselt väga tarviliseks peetakse, ei tule siin mitte kaubahindade reguleerimisele sunniviisil välja minna, — sest see on kaheteraga mõök, mis väikekaupmeeste keskel tülisid ja lahkärvamisi tekitab ja on hädaohtlik kaupmeestee ühistundele, kui seda asjatundmatult tarvitatakse.

Ei soovita hinnakomisjoni poolt fikseeritud hindu siduvateks pidada, siis on võimalik toimida juba nii, nagu see mõnel maal viisiks on saanud — hinnakomisjon määrab ära kindlad hinnad ainult juhtnööriks kaupmeestele. Usume, et isegi sarnane tegevus ei ole ilma tähtsuseta, kui kaupade hindamist toimetatakse hoolikalt ja kestvalt kohalikkude oludega kooskõlas. Kõik see nõuab palju tööd ja vaeva, kuid vaevalt leidub meil vist kaupmehi, kes koju kättesaadetud hinnakirjad hävitavad ilma läbivaatamata. Selviisil viime meie kaupmehi ühishindamise tähtsuse mõistmisele.

Nagu näha käesolevast kirjutusest, püütakse Soomes kaupmeestee ühistunnet igapidi ergutada ja kasvatada. Ka meie võiksime siin oma vennasrahvalt juure õppida, sest kaupmeestee tihedamas omavahelises läbikäimises, nende kooskõlastatud tegevuses seisab nende tuleviku pant.

Eesti nõudmis-kohustusbilanss.

Väliskaubandusbilanss.

(Järg.)

Eesti nõudmis-kohustusbilanssis figureerivad kõige suuremate üksussummadena loomulikult väliskaubanduse summad — sisse- ja väljavedu. Kõigi käsitatavate aastate kohta, s. o. 1924.—1926. a., mil nõudmis-kohustusbilanss kokku seatud, annab väliskaubanduse bilanss meie ametlikkude statistiliste kokkuvõtete järele järgmisi saldosid:

1924. a. — 338 milj. m. võrra passivne,
1925. a. — 10 milj. m. aktiivne ja 1926. a. —
81 milj. m. aktiivne.

Need saldod figureerivad meie nõudmis-kohustusbilanssis niisugustena, nagu nad siin ametlikkude kokkuvõtete järele selgunud. Harilikult minnakse igasuguste andmete juure nõudmis-kohustusbilansi kokkuseadmisel väga

kriitiliselt, ja seda suurema ettevaatusega tuleb meil võtta meie väliskaubanduse andmeid, sest nõudmis-kohustusbilansi seisukohast välja minnes on loomulikult tähtis kõige suurem summa temas, nimelt väliskaubandus. Ühtlasi on aga tähtis, et see summa vastaks tõelistele raha väljaminekutele ja sissetulekutele. Läänud aasta teisel poolel selgunud tollipanama puudutab ka meie väliskaubandust ja tema ametlikke andmeid. On põhjust kahelda, kas meie väliskaubanduse andmed täpsed on ja kas meil tõepoolest 1925. a. ja võib olla ka 1926. a. oli aktiivset väliskaubanduse bilanssi?

Nagu tollipanamast nüüd selgub, ei ole tollisissetulekute alal võltsimisi tehtud mitte üksnes seega, et arvestamisel nulle maha jäeti, vaid Eestisse on ka sisse veetud hulk kallist kaupa, mis registreeriti ja tolliti odavaväärtusliku kauba pähe.

Kui palju kallihinnalist tülli kalavõrkude pähe, siidi — markiseti asemel, lakknahka — lihtnahka arvel jne. on sisse veetud, on raske öelda enne ametliku juurduse lõpetamist, kuid et need juhud kokku mitte just väikest summat välja ei tee ja seega meie väliskaubanduse 1925. a. ja arvatavasti ka 1926. a. aktiveedi üle kaaluvad, selles ei peaks olema kahtlust.

Nõudmis-kohustusbilansi seisukohast välja minnes tuleb aga neid suuri summasid arvestada, millega see „odav kaup“ osteti, sest see raha on ikkagi välja läinud, olgugi et statistika teda ei ole suutnud tabada. Mingisuguseid summasid nimetada, mis sel viisil sisseveetud kaupade arvel rohkem välismaale läinud, on väga raske, kuid suuremale täpsusele vastaks meie väliskaubanduse bilanss, kui 1925. a. kohta sissevedu umbes 80—100 milj. m. ja 1926. a. kohta sissevedu 50—60 milj. m. võrra võetaks suuremana. Nii võiks meil tegelikult aktiivse väliskaubanduse bilansiga arvestada vast ainult 1926. a. kohta.

Mis puutub rahvusvaheliste ettevõtete sissetulekute ja kapitalimahutuste bilansse, siis figureerivad temas need summad, mis rahvusvahelised ettevõtted maksudena viivad välismaale või, kui ettevõtte asub välismaal ja on meie kodaniku omandus — siis sissetulekud, mis oma kapitalimahutusest välismaal tüuakse kodumaale. Nõudmis-kohustusbilansi seisukohast välja minnes ei arvestata temas kapitalimahutuste summat, vaid ainult sissetulek sellest summast. Järelikult ei saa meie oma nõudmis-kohustusbilansis ka mitte „välismaale müüdnud liikumata varandusi“ võtta kui aktiivset summat, vaid tema arvestamine nõudmis-kohustusbilansis jääb täiesti välja. Välis-

maale müüdnud liikumata varandused, merel hukkunud või osaliselt päästetud varandused, jne. arvestatakse ainult üldmajandusbilansis kui rahvamajanduslikkude varanduste (reaalväärtuste) liikumine, ühiselt rahvusliku varanduse kasvu või kahanemisega. Nõudmiskohustusbilansis, samuti ka maksubilansis arvestatakse rahvamajanduslikud sissetulekud ja väljaminekud välismaa suhtes, mitte aga rahvavaranduse (Volksvermögen) ja tema üksikute osade liikumist. Majad, tehased, mets, niivõrra kui ta raielangi alla ei kuulu, kaevandused jne. jne. kuuluvad majanduslikult rahvavaranduse hulka, seega ei saa nende väärtuste liikumist kuidagi mahutada nõudmis-kohustusbilanssi, sest vastasel korral, kui müüme kõik majad, tehased jne. välismaalastele, peaks meil tekkima lõpmata soodus nõudmis-kohustusbilanss, kuna aga rahvuslik varandus järjest kahaneb.

Et härra Tooms välismaale müüdnud liikumata varanduste alla arvestas ainult 36,5 milj. marka, s. o. summa, mis tegelikult 2 maja eest välja makstud, kuna välismaalased leestis kindlasti rohkem kinnisvarasid on omandanud, siis ei taha ka see võrdlemisi väike summa meie nõudmis-kohustusbilansi aktivas kutsuda esile suuri muutusi. Kuid teine lugu on sama alabilansi passiivküljega, kus arvestatud sissetulekud nendest majadest ja kinnisvaradest, mis välismaalaste omanduses ja mis välismaale voolavad. Võib arvata, et välismaalaste sissetulekud neist allikatest on suuremad kui meie sissetulekud, mida ammutane oma kapitalimahutustest välismaal (majad Berliinis, hoiusummad Rootsi ja Inglise pankades jne.), siinjuures arvesse võtmata 150 tuh. naela sterlingit, mis erakrediidi %% tuleb välismaale tasuda. Kahjuks jäävad need „meie sissetulekud välismaalt“ edasi ka sinna „hoiu peale“.

Rahvuslikkude rändamiste bilanss, milles kõik summad arvestatakse, mis reisimistega, turismiga, väljarändamisega jne. tekivad, näib keskbüroo kokkuvõtte järele olevat aktiivne. Poliitiliste rahaülekannete bilanss seevastu on passiivne ja seda täiesti arusaadavatel põhjustel, sest peame ju kõiksugu rahvusvahelisi makse maksma, kuna teisest küljest meil sel alal sissetulekuid ei ole.

Üldiselt peab tähendama, et oleme oma majandusala uurimisel sammu edasi jõudnud, tänu hra Toomsi nõudmis-kohustusbilansi kokkuvõttele, mis oma kohast peab aluse panema tagajärjerikkamale alabilansside uurimistele. Kuna meil tulevikus nõudmis-kohustusbilansi aktiivsaldo paranemist maksmisele tulevate laenu-

tõttu loota ei ole, tuleks teid leida, kuidas vähendada nõudmis-kohustusbilansi passiivsummasid.

Hia Toomsi nõudmis-kohustusbilanss on koostatud väga heatahtlikult ja optimistlikult,

kuid see ei pea veel põhjuseks olema muretult tulevikku vaadata. Lähevad ju laenude tasumise summad iga aastaga suuremaks, seepärast jääb ainult soovida kõige suuremat tähelepanu meie majanduselu arenemisel ja juhtimisel.

P—er.

Üldiseid märkeid Londoni rahaturust.

I. Stock-Exchange'i liikmed.

Tuleb teada, et Londonis on kaks Stock-Exchange'i ühingu, üks neist on kinnisvara-aktsiaühing ja temale kuulub börsihoone, teine aga on liikmete-klubi, see viimane koosneb vaid professionaalidest.

Esimene ühingu iseloomustamiseks jätkub sellest, kui ütleme, et ta maja ülal peab, teda suurendab, ta vahtide ja ametnikkude palgad tasub; ta tulud moodustatakse sissepääsumaksumustest ja liikmete aastakotisatsioonidest, millised summad kaunid suured sellekski, et maksa huvitavaid dividende osanikkudele.

Alates 1904. aastast nõutakse, et iga klubi-liige peab olema ühtlasi ka selle kinnisvara-aktsiaühingu liige. See tingimus on tarviline, kuid ta pole küllaldane.

Mobiilväärtuste kaubandus Londonis on vabal, mis puutub riiki ja linna. Siin ei tunta eesõigustatud ameteid ega nimetusi valitsuse poolt. Stock-Exchange'i agendid on väärtuste kaupmehed just samuti nagu on olemas härjakaupmehed Smithfield'is ja juurviljakaupmehed Covent Garden'is. Kuid — ja see on ta tugevuse peamised elemente — klubi liikmed aktsepteerivad üksteist vastamisi ja alistuvad iga-aastasele ümbervalimisele.

On veel teisigi tarvilisi tingimusi, muu seas nõutakse kandidaadilt kolme vastutaja esitamist, kes maksaksid igaüks 500 naelsterlingit sel puhul, kui agent vastuvõtmisele järgneva nelja aasta jooksul peaks jääma maksujõuetuks. Kuid peasi: nõutakse n. n. dignus intrare't, ja see on juba juhatuse otsustada.

See juhatuskomitee aga valitakse ise iga aasta ümber, nimelt üldhääletusega, s. o. kõigi klubiliikmete poolt.

Selles vastastikusel valimisel peitubki professionaalsuse tunde ja ürgjõulise distsipliini peatunnus. Seda täiendab veel see, et liikmed võetakse vastu vaid üheks aastaks, olgugi, et see korraldus vaid säärase vormaldusest tähendab, mille mõtte tihtipeale isegi liikmed on unustanud, kui nad enne 25. märtsi — s. o. päeva, mil klubi täielikult uuendub — alla kirjutavad

oma vastuvõtupalvele. Kuid siiski näib sel vormaldusel olevat oma mõte: ta tuletab kandidaatidele meeles, et nad börsimäärustest (Rules and Regulations for the conduct of business on the Stock-Exchange) lugu peaksid, sest vastasel korral on juhatuskomiteel kuri, kuigi vaikne survevahend käepärast: ta ei võta ühe „undesirable'i“ palvet vastu.

Need vastuvõtu- ja ülespidamistingimused, peamiselt aga ausustingimus — annavad publikule kindluse ja usaldatavuse mulje. Kuid kas on need kindlustused küllaldased ja asendavad rahuldavalt individualistlikes ideis vähem veendunud mais nõuetavad kautsjonid ja solidaarse vastutuse? Pealiskaudselt vaadeldes, ei!

Siin nõuetav kautsjon on ju kõigest 1500 naela kolme vastutaja peale kokku, ja sedagi vaid nelja esimese aasta jooksul. Kui arvesse võtame Londoni 5000 Stock-Exchange'i liiget, siis näeme, et neist paljudelgi puudub see summa kapitalina, millist nõutakse nende Pariisi ametivendadelt kautsjonina. Võiks isegi rääkida Londoni börsi proletariaadist... Ka võiksime ütelda, et siin ei tunta vähematki kaitset ettevaatamatuste ja kuritarvituste vastu, ja et kriisipäevil võiks Londoni turg selles mõttes kiiremini haavata saada, kui Pariisi börs; ja kui me nüüd ütleme, et Londoni börsil juhtub umbes kümme pankrotti aastas, siis ei tule siiski seda arvu liig suureks pidada 5000 agendi kohta.

Kuid niimoodi moodustatud, nii kaitstud, on osanud Londoni Stock-Exchange'i korporatsioon enda käes hoida rahalise maailmaturu, ja seda ilma iga ametliku määruseta, ilma iga eesõigusega. Selle jõu põhjuseks on vaid ta liikmete üldine ausus. Nad avaldavad vähe rahutust n. n. outsider'ite konkurentsi puhul, nende suhtes, kes teevad reklaami, „advertising“, nii nagu nad ise heaks arvavad, sest klubi liikmetele on keelatud kliente hankida ajalehtede kuulutuste teel, samuti vahetada luua firmadega, kuhu nad pole soovitatud korralikul teel.

1904. aastal võttis klubi vastu otsuse, et iga uus kandidaat peab varustuma n. n. „nomination of a member'iga“, s. o. ostma lahkuva või surnud liikme koha. Ühtlasi fikseeriti

liikmete arv 5000 peale. Selle otsusega ei tahtud vaid liikmete arvu piirata, vaid ka sisseastumispalvete hulka kahandada; lisakasu liikmetele on ka see, et lahkumisel või surma puhul saavutatakse veel ainelistki kasu.

Kahtlemata ei võimaldagi hoone, kuigi teda püütakse avardada, ruumi rohkemale kui 5000—6000 inimesele; kahtlemata jättis juhatus endale ka õiguse vastu võtta üksikuid liikmete clerk' e liikmeks ilma nominationi ostmata. Kuid peapõhjuseks selle otsuse vastuvõtmisel oli kõrvaldada juhuslikke sisetungijaid ja anda oma viibimisele Stock-Exchange'is rohkem stabiilsust, oma liikmeõigusele eesõiguse nimb ja oma istmele kaubeldav väärtus. Selle otsuse aluseks oli New-Yorgi samasugune otsus, kus liikmete arv on fikseeritud 1100 peale. Siiski on huvitav märkida, et ainealine kasu istme müügist Londonis kuigi suur ei ole (vaevast paarkümmend naela), kuna ta New-Yorgis 15.000 naelani võib ulatuda.

II. Üldine organisatsioon.

Kuigi sellega Stock-Exchange'i klubi liikmete arv on piiratud, peab ometi tunnustama, et liikmeid on ikkagi nii suurel hulgal, et siin peab valitsema erakorraliselt karm distsipliin. Mida suurearvilisem ja iseseisvam on mingi korporatsioon, seda enam tuleb lugu pidada käskudest. Ja seepärast on sõnakuulmine Inglise börsiagentide esmajärgu kohustus.

See vajaline autoriteet kuulub juhatuskomiteele. Ta võimupiirid on äärmiselt laialdased, lõpmatud; sest ta pole vaid distsipliinikoguga ja kohus oma liikmete üle, vaid ta võib isegi muuta seadust, mis koondatud ta oma korraldustevihku; need võimupiirid on piiratud vaid selle komitee ise oma kontrolliga, s. o. teise lugemise kohustusega tähtsamate otsuste puhul.

Muuseas, see ei ole sugugi avaliku korra hüvides, see ei ole seda nimelt ja ainult, et komitee korraldab ja seadusi annab; mis siin komiteed huvitab, on see, et ta sellega tahab kindlustada tehete korrapärase käigu.

Komitee astub vahele ja määrab karmi karistuse, kui üks liige on endale lubanud ebadelikaatse ülalpidamise kellegi kliendi vastu, näiteks sellega, et ta oma kontrahis os suurendanud börsil tehtud kurssi, sest — siin maksva õiguse põhjal, mis ei kuulu tribunaalide ja kohtute võimupiiridesse — karistatakse enam au kui seaduse kodeksi põhjal, ja seda väga karmilt.

Kõigepealt nõutakse siin, et ei tohi tehinguid segada, olgu see millisel kombel tahes. Ja nimelt selles punktis on karistusmäärad olemas.

Esimene affisch, mis silma torkab, niipea

kui astutakse siia äriinimeste saali, puutub paberikuulide ja muude viskevahendite loopimise keeldu, ja seda maailma sportlikuma rahva pealinnas.

See sünnib sama seesmise distsipliini nimel, kui komitee selle cest hoolitseb — kui seda asjast omane just ise ei tee, et välja oleks kuulutatud liikme pankrott, kes enam ei jõua täita oma kohustusi, sest sel puhul mõistetakse, isegi kui vastav liige pole sugugi süüdi ja kui ta isegi on väga sümboollik oma ametivendadele, — et ei maksa võidelda oma saatuse vastu ja seega oma seisukorda veelgi enam halvendada.

Sama arusaamine juhib komiteed, kui ta mõne uue väärtuse emissiooni puhul otsustab, kas ta esitada erilikvidatsiooniks „special settlement“ — mida ta lubab pärast veendumist, et ajutised sertifikaadid on valmis ja ringjooksus küllaldasel määral — või jälle vastuvõtmiseks ametlikule kursisedelile; ja siin nõuab komitee, et vastaval kapitalil olgu teatud tähtsus, ja et võiks tähele panna vormi teatud korrapärasust: ta võtab arvesse, kas on tähele pandud teatud seadusnõudeid, et tokumendid, eriti n. n. prospekt, ei sisalda midagi parlamendi aktide vastast ning pärast seda, ka ettevõtte enese põhikirja vastast.

Kursisedelite vastuvõtmise küsimus, ja üldisemalt: välismaade emissioonide küsimus tähendab inglastele peamiselt ja peaaegu ainuüksi rahanduslikku küsimust. Kuid kui teiste riikide laenude vastuvõtmine pole just inspireeritud valitsuse poolt, siis ei tähenda see veel sugugi, et jäetakse kõrvale poliitilised kaalutlused.

Üks komitee korraldustest ei tunnusta — isegi pärast rahutegemist — Suur-Britanniaga sõjajalal seisnud riikide väärtubereid. Kuid veel edasi: harmoonia, mis oskab kooskõlastada üksiku isiku ja erarühmade huvid riigivõimu omadega, maksab täielikult ka Londoni börsil; seda toetab eriti asjaolu, et iga inglase väga õieti oskab hinnata oma riigi välispoliitikat. Näib, nagu valitseks mingisugune vaikne kokkulepe Foreign Office'i ja Lombard Street'i vahel. Muidugi, võivad ju juhtuda hetked, kus ei pooldata börsil Foreign Office'i soove; kuid vaevast kunagi mahutab Stock-Exchange raha turgudele, mida ei pea soovitavaks riigimajapidamine, valitsus.

Kokkuvõttes võime ütelda, et Inglise börsi kehastab seda initsiatiivivaimu ja distsipliinitunnet — ilma igasugu sunduseta ja riigivõimu vahele astumiseta — mis meid alati on üllatanud, niipea kui me siin-seal vähegi oleme tutvunenud Inglise iseloomu ja temperamendiga.

Jacques Armagnac'i järgi

H. H.

Tolli tagasimaks ekspordiks valmistatavate masinate ehitamiseks vajalise materjali pealt.

Raha- ja kaubandustööstusministrite poolt on alla kirjutatud „määrus tolli tagasimaksmiseks välismaa materjalide ja tarbeasjade eest, mis masinaehitusvabrik a.-s. „Franz Krull“ sisse toob oma eksporteeritavate saaduste valmistamiseks.“

Määruse põhjal maksetakse ülalnimetatud tehasele sisseveotoll sisseveetud materjalide ja tarbeasjade pealt tagasi, mis ära tarvitatud nende saaduste valmistamiseks, milliseid vabrik eksporteerib. Et vabriku toodete, samuti ka turu nõuete alal väga suur mitmekesisus valitsemas, siis ei ole määruses kindlaks määratud, kui palju

nimelt iga eksporteeritud artikli pealt sisseveotolli tagasi maksetakse, vaid selle suurus määratakse tolliameti poolt igakord vastavate kaubandus-tööstusministeeriumi tunnistuste põhjal kindlaks ja viimasele on jäetud õigus tehase tööd kontrollida.

Ülalnimetatud määruse maksmapanekuga avaneb a.-s. masinaehitusvabrik „Franz Krull'ile“ võimalus oma tooteid, esijoones muidugi külmutsmasinaid ja -sisseseadeid, eksporteerida ja võistelda ka hinna alal oma võistlejatega välismaade töösturitega.

Eesti kaupadest Saksamaal.

Saksa ajakirjanduses ilmub vahete-vahel kirjutusi Eesti-Saksa lepingu asjus. Lepingu tarvilikkust Saksa kaubanduse seisukohalt rõhutavad äri-ringkondadest tulevad artiklid, mis harilikult eriajakirjades ilmuvad, kuna poliitilistes lehtedes tihti niisuguselt seisukohalt asja vaadatakse, nagu oleks ainult Eesti lepingust kasusaaja. Sellest järeldatakse siis edasi, et Eesti-Saksa alamate võõrandatud vara eest tasuküsimuse Saksa rahuldamiseks enne peab ära korraldama, kui temaga ülepea lepingu asjus hakatakse rääkima. See viimane seisukoht on parempoolsete ja rahvuslaste oma, kuid on ka välisametis isikuid, kes teda pooldavad ja võib olla on koguni niisuguste ajalehtede inspiiraatorid.

Kui Eesti seisukohalt praegust lepinguta olukorda hinnata, siis on kindel, et meie väljaveo peaained, või, tekstiilkaubad, tsement, Lutheri vabriku saadused, tema all peavad kannatama. Meie või müük on nähtavasti muidu siin hästi korraldatud ja temal on oma kindel turg ka tulevikus. Ma pole ka siin kustki poolt neid kaebusi kuulnud, mis Eesti ajakirjanduses meie või kvaliteedi üle ilmusid. Kas on see ülepea õige niisugusel üldistaval viisil meie ekspordikaupade üle kirjutada, isegi kui üksikasjaliselt on põhjust. On küllalt neid meil olemas, kes kõike, mis meile kahjulik, siia edasi annavad. Kui pärast need-samad Eesti lehed kirjutavad, et vead kas liialdatud või parandatud, siis ei ulatu niisugused seletused siia või jälle neist ei hoolita palju, sest neid hinnatakse kui poolametlikke vastuseletusi. Nagu tähendatud, on meie võil siin oma kaunis kindel turg, kuid ta peab oma kõrgema tolli tagajärjel müüja tasku kulul siin teiste võidega võistlema, kellele kaubalepingud väiksema tolli peale pannud. Daani võid peetakse siin kõige paremaks; kui kõige paremat nõuad, nimetatakse

Daani võid. Selle või eest maksetakse kallistes kesklinna ärides 220—230 Saksa penni nael (500 gr.), odavamates ärides 200—210. Eesti või harilikult oma nime all ei liigu ja on kaunis kindel, et tema siin tihti Daani või osa etendab.

Meie tekstiiltööstuse töötamises on vaevalt see ebasoodus seisukord muutunud (esitajad saatkonnas viimasel ajal pole käinud), mis möödunud aasta algusest saadik valitsemas ja mille parandamine pooleli jäi, sest et meie poolt vastastikuse enamsoodustuse lepingut ei tahetud. Siinsete ostjate huvi paistab aga vastu nende eriajakirjadest, kus mitmel puhul küsimust on puudutatud.

Meie tsemenditööstus on raskest seisukorrast sel teel katsunud üle saada, et ta Saksa tsemenditööstusega on lepingu teinud huvipiiride kohta. Lähemat mina ei tea, kuid selle kohta saadud seletustest paistis välja, et see kokkulepe Eesti tsemenditööstusele on õige soodus. Lutheri puutööstuse raskuste kohta ei ole ma viimasel ajal teateid saanud, pean aga arvama, et ka temal endine seisukord vältab. Seejuures näis siin temal turgu olevat, mida tõendavad järelepärimised.

Lisan siia veel, mida üksikute teiste ainete kohta olen kuulnud. Läänud sügisel ilmus siia müügile Eestist õun, mis ka Eesti nime all olid tuttavad. Need olid meie antonovkad ehk nagu neid siin nimetati „Gelber Anton“. Hind oli 30 pf. nael (ikka 500 gr.), tähendab nad seisid hinna poolest halvemate Saksa õuntega ühel pulgal. Põhjused selleks olid juhtumisi väikese partii ilmumine ja halb sorteerimine. Turgu enesest nende jaoks oleks, sest see õun meeldib ja häid talveõunu pole ka siin liig palju, kuid väljaveo alus peaks kodus olema niisugune korraldus, mis turu nõuete järele kaupa sorteerib, hästi pa-

kib ja teatava kindla suurema hulga turu nõuetele vastavalt saab välja saata. Ühel ajal peaks muidugi ka mõistliku reklaami abil kauba tutvustamiseks tööd tegema. See käib ka nende kaupade kohta, millest allpool räägin. Otse silmapaistev on, kui juhuslikult meilt kaup siia turule saadetakse. Loetakse, et hinnad head ja otsitakse hea õnne peale partii kokku, mis siis ehk alles siis jõuab siia, kui juba hinnad jälle langemas. Hea nähtus oli ühe munade eksportäri esitaja siia ilmumine munalaadungiga. Saatkond oli sellele äri teatanud, et just munademüük siin mitte hästi pole organiseeritud ja äri oli õige sammu teinud, et siia saatis asjatundja inimese, paha oli ainult, et ta tuli võrdlemisi suure kaubakooruga. Ta leidis väiksemate munade jaoks teiste võistlejate läbi (Hiina, Uus-Meremaa) allasurutud hinnad ees, kuna ainult väljaotsitud suuremate jaoks oli võrdlemisi hea turg. Kuid mis oli selle tagajärg, et ta munadele siin tükk aega pidi turgu otsima, seda nägin oma silmaga, sest et 2 kasti mune enesele ostsin. Ühes kastis oli ligi 10% mune täitsa puru, sisu välja joosnud ja terve segu ära hallitanud nõnda, et ka terveksjäänud munadel oli paha maik juures. Teises terveksjäänud kastis oli ligi 12% mune täitsa kõlbmatu. Kui niisugune kaup läheb siinsete müüjate kätte, kellel kallima kauba juures garanteeritud värskus peaasi, siis võib arvata, kui hiilgav siin Eesti kauba nimi võib olla. Nagu selle kauba juures, nõnda maksab ka kõigi teiste

juures see põhimõte: meil pole suurt hulka kaupa välja vedada, seepärast peame katsuma seda võrdlemisi vähest kõrges headuses väljamaa turule viia. Värske koore (pastöriseeritud) jaoks siin nähtavasti pole turgu: pea ühestki ärist teda ei saa. Põhjus on see, et oma enese produktsioon vastab nõudmistele ja kuulus „Bolle“ organisatsioon kauba veel koju kätte viib. Hapukoort olen Eesti nime all siin leidnud, mida esimese sordi kaubana mõnes kallimas äris müüakse, hind 200 pf. nael.

Nõudmine oleks siin sulgloomade järele, nagu kanad, haned, kalkunid, pardid, siis veel metsloomade ja lindude järele. Hinnad liiguvad 150—200 pf. naela eest ja jäneste tükk (keskmised, nahaga) maksid 7—9 rmk. Kuid ka siin oleks absurdne lihtsalt kaupa turule saata, vaid jälle on peaasi organiseerimine, mis süsteemaatilise saatmise enam-vähem kindlustaks.

Ma ei taha lõpuks ka jätta puudutamata üht mitesoovitavat nähtust, mis meie ärimeste nime siin just mitte kõrges aus ei lase püsida. See on õige tihti ilmuv lohakus — et mitte kurjemat sõna tarvitada — meie ärimeste poolt. Hiljuti hoiatati ühes tekstiililehes meie kaupmeeste eest, sest et need korralikult tellimisi ei täida, ja saatkomnal on ka sekeldustega tegemist olnud, mis kahjuks seda hoiatust ei desaveeeri.

Meie oleme maailmaturul noored ja peame kahekordse ettevaatusega hoiduma kõige eest, mis meie kõlblist krediiti võib vähendada.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATEID.

Kaubandus-tööstuskoja tegevuse ülevaade

10. novembrist 1925. a.—31. detsembrini 1926. a.

Kaubandus-tööstuskoja pidulik avamine oli 10. novembril 1925. a., millest peale Koja tegevus tuleb võtta vaatlusele.

Koja esimesel istungjärgul ja esimesel peakoosolekul valiti Koja juhatusse:

Juhatuses esimeheks h-ra Joakim Puhk,
abiesimeheks „ E. Rosenvald,
liikmeteks: „ A. Virkhaus,
„ H. Kolts,
„ F. Peterson.

Aasta kestes pani h-ra A. Virkhaus hädise teivise pärast juhatuse liikme kohused maha, tema asemele astus esimene järjekordne kandidaat h-ra A. Olev.

Koja nõukogusse valiti:

Esimeheks h-ra Konstantin Päts,
abiesimeheks „ E. Säck,

liikmeteks: h-ra K. Koppel,
„ M. Veeber,
„ W. Schneider,
„ P. Luksep,
„ M. Reinthal,
„ J. Karu,
„ E. Forsman,
„ J. Rekand,
„ P. Lemming,
„ H. Neuhaus,
„ A. Maanidi.

Aasta kestes pani h-ra E. Forsman nõukogu liikme kohused maha, tema asemele astus esimene järjekordne kandidaat h-ra J. Lill.

Koja kantseleidirektoriks oli h-ra M. Hurt, sündikuks h-ra M. Pung.

Nõukogu poolt määrati Koja nõunikudeks h-rad R. Berendsen, E. Masik ja K. Mauritz.

Omä avamispäevast peale ei saanud Koda loomulikult veel asuda nende tegelikkude ülesannete juure, milleks ta ellu kutsutud ja milliseid Koja seadus ette näeb. Kojal puudusid alles ruumid ja ametnikkude personaal. Tuli otsida ruume, muretseda sissesead ja koguda tarvilisi tööjõude. Edasi tulid välja töötada alaliste komisjonide kodukorrad ja juhtnöörid asjaajamiseks ning arvepidamise süsteem; tuli kokku seada eelarve 1926. a. peale, mis oli seda raskem ja nõudis rohkem aega, et puudusid igasugused kogemused ja tarvilised andmed. Kõik see nõudis pikemat aega. Sealjuures ei jätnud aga Koda unustusse ka elulisi küsimusi, mis puutuvad meie kaubandusesse ja tööstusesse, ja juba 1925. a. lõpul määras Koda oma esindajad tariifinõukogusse, tollinõukogusse, tehnilise järelvalve komiteesse, Eesti-Läti tolliuniooni eeltööde komisjoni ja ärimaksukomisjonidesse. Et aga paljud maksvad seadused K.-t.-koja seadusega ei ole kooskõlastatud, siis ei leidnud Koja esindajad mõnes ametiasutuses, kuhu neid valiti, tunnustamist (näit. ärimaksukomisjonides). See võitlus Koja õiguste maksmapanemise suhtes ei ole praegugi veel lõpunud, vaid kestab edasi.

Üldse pidas Koda, kui üldasutus, 1925. aastal 2 peakoosolekut, 5 nõukogu koosolekut ja 9 juhatus koosolekut; viimastel koosolekutel oli arutusel 63 küsimust.

1926. a. algas Kojal tegeliku töö tähe all. Valitsusasutused kui ka riigikogu komisjonid pöörsid Koja poole, et Koda mitmesuguste seaduskavade läbivaatamise juure saadaks oma esindajaid. Seda on Koda ka teinud ja ta võib konstateerida, et tema esindajad kõikidel nõupidamistel, kuhu neid kutsutud, on alati kaitsnud kaubanduse, tööstuse, krediitajanduse ja laevanduse huvisid oma parema arusaamise järele ja püüdes riiklikkude huvide seisukohal. K.-t.-koja juhatus ei liialda, kui avaldab arvamist, et nii mõnigi eelnõu, milline vahepeal seaduseks saanud, oleks kaubanduse ja tööstuse huvide seisukohalt rohkem eluvõõrana maailma tulnud, kui Koja esidajad nende esialgse läbivaatamise juures oleksid puudunud.

Valusamaks küsimuseks, mis kaubandus-tööstusringkonnis pikemat aega päevakorral seisnud, on

maksustamise küsimus.

Juba enne Koja asutamist olid kaupmeeste ja töösturite keskorganisatsioonid esitanud rahaministrile märgukirju, et ebaõiglane ja iganud ärimaksuseadus võetaks revideerimisele ja maksustamise süsteemis tehtaks muudatusi. Rahaministri poolt anti need märgukirjad edasi riigimajandusnõukogule. Viimane tunnistas märgukirjades ettetoodud väited põhjendatuks ja moo-

dustas valitsuse, riigikogu ja kaupmeeste ning töösturite esindajatest erikomisjoni ärimaskukusimuse igakülgseks läbivaatamiseks. Kaupmeeste ja töösturite, kuid ühtlasi ka Koja esindajatena võtsid mainitud erikomisjoni töödest csa h-rad J. Puhk, R. Berendsen, H. Kolts, F. Peterson ja E. Masik. Erikomisjon esitas riigi majandusnõukogule rea ettepanusid maksva ärimaksuseaduse muutmiseks, millised ettepanud riigimajandusnõukogus leidsid heakskiitmist ja vabariigi valitsusele esitati. Vabariigi valitsus võttis need ettepanud tähelepanemisele ja tegi rahaministrile ülesandeks riigimajandusnõukogu otsustele vastavalt välja töötada ärimaksuseaduse muutmise seaduseelnõu. See eelnõu ei jõudnud aga, vaatamata Koja mitmekordsetele meeletoletustele ja rahaministri mitmekordsetele lubadustele, siiski 1926. a. ilmavalgele.

Ühel ajal seega püüdis Koda samme astuda, et äriettevõtete maksustamine sünniks ettevõtete kandejõu ja kasutoovuse kohaselt. Juba aasta alul asuti andmete kogumisele keskmiste puhaskasuprotsentide määrade kohta. Sel otstarbel preti Kojas II, III ja V sektsioonide korraldusel rida kaupmeeste ja töösturite erikoosolekuid, kus töötati välja puhaskasuprotsendi normide kava, milline esitati kõikidele jaoskonna-ärimaksukomisjonidele ja otsekoheste maksude peakomiteele. Ühtlasi valis Koda oma esindajad kui ärimaksukomisjonidesse nii ka otsekoheste maksude peakomiteesse. Kuid rahaminister leidis, et Kojal ei olevat õigust valida maksukomisjonide liikmeid. Rahaministri otsuse peale kaebas Koda riigikohtule, kuid viimane asus seisukohale, et see küsimus tuleb lahendada seadusandlikul teel. Koja poolt esitati siis ka vastavad seaduseelnõud rahaministrile vabariigi valitsuse kaudu riigikogule esitamiseks, kuid möödunud aasta kestes ei jõudnud need eelnõud siiski riigikoguni.

Koda ei ole samme astunud mitte üksinda üksikettevõtete maksustamise asjas, vaid on seda teinud ka juriidiliste isikute suhtes. Rahaministeeriumi poolt väljatöötatud juriidiliste isikute maksuseaduse eelnõu oli Kojas arutusel, kus peeti üle kümne komisjonikoosoleku selle seaduseelnõu läbivaatamiseks, tehti eelnõu juure terve rida parandusi ja muudatusi, millised esitati rahaministrile.

Samuti tuli Kojal möödunud aasta jooksul teha tegemist laevade ärimaksu küsimusega. Olgugi et juba enne Koja avamist laevade ärimaks oli muudetud, nõuti mõnel pool siiski laevadelt veel äritunnistuse lunastamist ja sellega ühes ärimaksu. Koja protesti järeldusel lõpetati selle maksu nõudmine.

Maakonna piirides asuvatelt tööstusettevõtetelt võetakse peale ärimaksu veel n. n. töö-

tus maksu valdade heaks. Seda maksu võetakse mitmes vallas peaaegu ilma mingisuguse süsteemita ja ruineeritakse sellega maalasuvaid tööstusettevõtteid. Selle ülekohtuse maksu kaotamiseks esitas Koda seaduseelnõu vabariigi valitsusele.

Maksuseadustest, mis Kojal möödunud aastal arutada tuli, tuleks nimetada veel tempelmaksuseaduse eelnõu, mille läbivaatamiseks peeti terve rida komisjonikoosolekuid, millistest ka väljaspoolt Koda asjatundjad osa võtsid. Aasta lõpul oli tempelmaksuseaduse eelnõu riigikogus, kus rahaasjanduse komisjonis Koja esindaja (hra adv. Tomson) Koja seisukohta kaitsis.

Peale maksuseaduseelnõude tuli Kojal möödunud aastal läbi vaadata ja osalt oma poolt kokku seada terve rida teisi

seaduseelnõusid.

Üksikult kõikide nende juures pikemalt peatuda viiks liig kaugemale, seepärast piirdub juhatuse vaid nende loetlusega:

1) Mitmed seaduseelnõud sotsiaalpoliitilise iseloomuga; 2) kuldbilansside seadus; 3) tšeki-seadus; 4) seaduseelnõu raskesse seisukorda sattunud äriettevõtete toetamise asjas; 5) äride registreerimise seadus; 6) firmade seadus; 7) tolliseadustiku muutmise seadus; 8) põllutöomasinade katsejaama seadus; 9) seadus jahude kohta; 10) seadus margariini ehk kunstvõi ja kunsttoidurasva kohta; 11) seaduseelnõud Koja esindajate valimiseks mitmesugustesse valitsusasutustesse; 12) mäeseadus; 13) maanteede seadus; 14) välismaalaste teenistusseastumise seadus ja terve rida muid seaduseelnõusid ning algatusi.

Nendest eelnõudest on üksikud aasta kestes saanud seadusteks, kuna suurem osa veel seisab riigikogus või jälle vabariigi valitsuses.

Endiste gildide varanduse küsimus on Kojas mitmel korral olnud päevakorral. Teatavasti on seisuste kaotamisega endiste gildide varandused töö- ja hoolekandeministeeriumi valitsemisel, kuni nende varanduste lõplik saatus kindlaks määratakse seadusandlikul teel. Koda leiab, et endiste gildide kui kaupmeeste ja töösturite seisuühikute asutuste varandused on kaupmeeste ja töösturite poolt aegade jooksul kogutud ja seepärast ka Kaubandus-tööstuskoyal kui kaupmeeste ja töösturite avalikõiguslikul esindusel on nende varanduste peale vastuvaidlematu õigus. Selle küsimuse lahendamiseks esitas Koda vabariigi valitsusele seaduseelnõu end. gildide varanduste osalise kasutamise kohta, nimelt püüdis Koda selle eelnõuga lahendada Tallinnas asuva Püha Kanuti gildi varanduste küsimust. Vabariigi valitsuses leidis Koja eelnõu toetust ja

ta esitati riigikogule vastuvõtmiseks. Kuid II riigikogu lõpetas möödunud aasta esimesel poolel oma tegevuse enne, kui jõudis lahendada gildide varanduste küsimuse. Aasta lõpul oli see küsimus töö- ja hoolekandeministeeriumis vastavate seaduseelnõude väljatöötamiseks.

Aasta kestes tõsteti valitsuse ringkonnis päevakorraks küsimus tubaka- ja tubakasaaduste, likkude- ja õlle müük tunnistada

riiklikuks monopoliks

Selle kavatsuse teostamine oleks osa meie tööstust ja kaubandust täiesti halvanud. Kui töösturid nii kaupmehedki pöörsid Koja poole palvega, astuda samme, et rahaministeeriumile tehtaks teatavaks need halvad küljed, mis käivad kaasas monopolide süsteemiga ja et monopolide sisseseadmine võetaks tagasi. Koda esitas selles asjas märgukirja vabariigi valitsusele, mille järelduseks võib pidada seda, et monopolide küsimus praegu päevakorralt on kadunud.

Krediidiolude korraldamine.

Majanduslikult ei olnud läinud aasta Eesti kaubandusele ja tööstusele kõige õnnelikum. Tööstusel tuli kannatada turgude kitsuse ja krediidi puuduse all; samuti halvas kaubandust üldine kodanikkude ostujõu langemine ja üldine krediidi puudus. Neile nähtustele lisaks olid veel ebaloomulikult kõrged maksud, millised ületasid ettevõtete kasutoovuse. Väike- ja kesktööstus, mis meie oludele enam-vähem kohased ja eluvõimsad, ei saanud areneda, sest ettevõtjatel puudus tarviline tegevuskapital, kuna aga väike- ja kesktööstus kõrgeid laenuprotsente, mis mõnes provintsi rahaasutuses ulatunud kuni 24% aastas, välja ei kannata. Koda oma poolt astus samme, et väike- ja kesktööstusele Eesti Pangast antaks pikaajalist odavaprotsendilist laenu. Vabariigi valitsuse ees on selles asjas palvega esinetud ja on põhjust loota, et see ei jää järelduseta.

Koja kaastoetusel läks korda laevanduse toetamiseks asutada erifond. 1926. aasta riigi eelarvega määrati mainitud fondi 3 miljonit marka.

Aga ka pankade laenuprotsentide alandamiseks on Koda tegev olnud. Pankade nõukogu ja Eesti Panga kaastegevusel läks korda laenuprotsente alandada 1. jaanuariks 1927. a. Tallinnas 13½% ja provintsis 17% peale aastas.

Möödunud aasta lõpul tekkis valitsuse ringkonnis küsimus Eesti Panga reorganiseerimise ja välislaenu kohta. Selle rahvamajanduslikult nii tähtsa küsimuse juures ei saanud Koda jääda vaikseks pealtvaatajaks. Koja juhatuse poolt kutsuti kokku asjast huvitatud ringkondade esindajate nõupidamine Kojas, kus härra rahaminister lahkesti informatsiooni andis välislaenu kavatsuse ja Eesti Panga reor-

ganiseerimise eelnõu üle ja Koja soove tähele pani. Härra minister lubas ka edaspidi selle tähtsa küsimuse teostamise juures Kojaga lähemat kontakti pidada. Samuti on Eesti Panga poolt mitteametlikul teel küsitud Koja arvamist Eesti Panga osakondade diskontokomiteede liikmete kandidaatide kohta viimaste valimisel.

Koda on, nii palju kui temal selleks võimalusi olnud, kaupmeeste ja töösturite huvide kaitseks välja astunud. Ühistegelised äriettevõtted on praegu kui maksustamise nii ka finantseerimise suhtes hõlbustatud seisukorras võrreldes erakapitalistlike ettevõtetega. Koja juhatus tõrjub siinkohal tagasi arvamise, mis mõnel pool ette loodud, nagu peaks Koda võitlust ühistegelise liikumise vastu; seda mitte, küll on Koda aga seda nõudnud, et eraettevõtetele kui maksustamise nii ka finantseerimise suhtes needsamad soodustused osaks saaksid, millised on ühistegelistel ettevõtetel. Selles asjas on Koda esitanud märgukirja vabariigi valitsusele. Samuti on Koda valitsuse ees samme astunud, et riigiasutused oma tellimised annaksid kodumaa tehastele ja vabrikutele ja alles siis, kui kodumaa tehased kas neid täita ei suuda või raskeid tingimusi ette toovad, need tellimised võiksid minna välismaile.

Kohtu- kui ka administratiivasutused pööravad vahetpidamata Koja poole, et Koda mitmesuguste küsimuste lahendamise juure saadaks asjatundjaid (eksperte). Seda on Koda ka teinud. Välismaade kaubanduskodade eeskujul on Koja juure asutatud n. n.

ekspertide kogu,

kelle nimestik Koja poolt kokku seatud ja mida tarvidust mööda täiendatakse.

Koja sündiku ja nõunikude poolt on antud kaupmeestele ja töösturitele ilma tasuta nõu ja juhatus juriidilistes maksustamise ja tolliküsimustes.

Koja ettepanekul muudeti raudtee veotariife linade ja takkude vedamiseks Lõuna-Eestist, milline asjaolu nüüd ära hoiab, et linade ja takkude eksporti enam Riia kaudu ei tarvitse toimetada.

Juba kauemat aega on olnud päevakorral

Eesti-Läti majandusliku uniooni küsimus.

Uniooni teostamise eeltöödest on Koda oma esindajate kaudu osa võtnud. Koja esindajateks mainitud komisjonis olid: kaubanduse poolt hra R. Tofer ja töösturite esindajaks hra M. Luther. Komisjoni esimeheks oli kuni aasta lõpuni Koja direktor hra M. Hurt. Koja esindajad on olnud valvel, et kavatsesetav unioon ei looks raskusi Eesti kaubandusele ja tööstusele ega laseks lan-

geda Eesti turge Riia ülivõimu alla. Samuti on Koja esindajad võtnud osa tollide ühtlustamisest ja maksimaal- ja minimaaltollide väljatöötamisest ning tollikomitee istungitest.

Kaubandusliku läbikäimise elustamiseks ja Eesti tööstussaadustele turgude võitmiseks

on Koda jõudu mööda kaasa aidanud. Koja ettepanekuil on mõnesse välisriigi kaubalinna asutatud Eesti konsulaadid. Kaubanduslike ettevõtete kõvendamise otstarbel austas Stettiini kaubanduskoda meie Koda läinud suvel oma külaskäiguga ja palus meie K.-t.-koja esindajaid 1927. aastal oma poole külla.

Möödunud aastal kutsus Koda ellu oma häälekandja

„Kaubandus-Tööstuskoja Teataja“.

Kojal kui asutusel on tingimata vaja oma häälekandjat, et tema kaudu olla alalises ühenduses oma valijatega. Koja „Teataja“ ellukutsumise juures oli juba ette teada, et ajakiri, millel erisihhi ja -ülesanne, end aineliselt millalgi ära ei tasu ja talle suured summad juure tuleb maksa, kuid selles asjas ei saa kulude eest tagasi pörgata. Möödunud aasta on siiski näidanud, et Koja häälekandja töötas võrdlemisi eduga, nii et korda läks tema toetussummadest osa tagasi hoida.

Lõpuks peab Koja juhatus tähendama, et kõik Koja sektsioonid möödunud aastal on töötanud hoole ja hea tahtmisega ja et Koja orgaanide vahel on valitsenud üksteisest arusaamine.

Sektsioonid esitavad oma tegevusaruanded eriti, millest ligemalt näha, milliste küsimuste kallal neil möödunud aastal peajasjaliselt tuli töötada.

Koja juhatus pidas 1926. aastal 31 koosolekut, kus oli arutusel 401 küsimust; peakoosolekuid oli 1, nõukogu koosolekuid — 8.

Kuni 31. detsembrini 1926. a. tuli Kojale sisse 4504 ja läks välja 4284 kirja.

Lõpetades seda lühikest ülevaadet peab juhatus avameelselt tähendama, et möödunud aastal Kojal tuli töötada peajasjaliselt enese maksmapanemiseks. Koda kui noort ja seni tundmatut asutust ei tahetud mitmel pool väärilisel tunnustada ega temaga arvestada. Kojal on vahetpidamata tulnud võitlust pidada oma õiguste eest ja kõikide tunnusmärkide järele tuleb tal seda ka tulevikus jätkata. Koda kutsuti ellu majandusliku kriisi ajajärgul; kaupmeeste ja töösturite silmad olid algusest peale pöördud koja poole, kellelt nad lootsid abi oma seisukordade parandamiseks. Ühe aastaga pole suudetud kõiki nõudmisi rahuldada. Kuid keegi ei tohi tulla tõendama, et Kojal selleks oleks puudunud hea tahtmine.

Koda kui asutus ei ole ellu kutsutud ühe aasta jaoks, vaid tema tegevus on määratud tulevikugi tarbeks. Seda, mis aasta lõpul pooleli jää, jätkab ta algaval aastal. Mida tiheda-

malt kaupmehed ja töösturid Koja kui oma avalikõigusliku esinduse ümber koonduvad ja mida rohkem nad Koda tema töös ja püüetes toetavad, seda suurem on Koja tegevuse edu.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaist.

Kodumaa kaupmeeskond ja kaupade sisse- ja väljavedajad tarvitagu kodumaa tonnaashi.

Eesti laevaomanikkude ühing pööris kodumaa kaupmeeskonna ja töösturite poole alamal toodud üleskutsega:

Kodumaa majanduslikul ülesehitamisel on tähtis, et arendada ja laiendada produktiivseid tööalasid, selle kaudu luues uusi väärtusi, ning rikastada maad ja rahvast.

Meie väike riik on looduse poolest mitte väga rikas tooresmaterjalidest või eeltingimustest, mis tarvilikud produtseeriva majanduse tegevuseks, mis võimaldaks kerge vaevaga võistelda looduse poolt rohkem hellitatud rahvastega.

Seda rohkem peame ühemeelselt töötama kaasa, et niisugused alad, kus meil loomulikud alused võiksid areneda, võiksid meie rahvale anda tegevust ning tuua rikkust riiki.

Üheks sarnastest aladest on kodumaa laeva-sõit ja kaubalaevastik. Selle ala arendamiseks on meil loomulik pind ja head väljavaated. Kuid see majandusala on peale otsekohese sissetulekuallika veel suure kaudse tähendusega meie välis-kaubanduse ja tööstuse ja põllumajanduse arenemisel.

Kui tahame, et viimastes läbikäigus välismaaga oleksid ohjad meie peos, siis peame seadma üles põhimõtte „võimalikult kõik kodumaale tulevad ja kodumaalt minevad kaubad ja reisijad Eesti laevadel vedada“.

Miks peame veetavate kaupade ja reisijate veokuludest, mis aastast teevad välja välisvaluutas ligi 1 miljard marka, ligi 85% maksma välislaevadele ja sellega raha riigist välja viima?

Miks peame vaatama pealt, kuidas iga aastaga kasvab välislaevade teenistus meie kaupade veol?

Välisriikides, mereriikides, vaatamata, et laevasõit on sadamates vaba ja üheõiguslik kõikide riikide lippudele, on üldiselt maksev põhimõte — „esimeses järjekorras veod oma lipule“ ja ainult see, mida ei jõuta oma laevadega vedada, võõrastele.

Ka meie kaupmeeskond, valitsusasutused ja üldse kaupade sisse- ja väljavedajad peaksid omaks võtma selle põhimõtte.

Kuid mitte ainult vormiliselt, vaid sisuliselt, selleks juba kaupu nii välismaalt ostes, et tonnaash oleks endal valida, seega osta võimalikult fob välissadam, — samuti kui müüa cif välissadam. Tonnaashi valikul aga anda „preferance“ Eesti lipule, pöördes tonnaashi nõudmisel esimeses järjekorras Eesti laevaomanikkude poole.

See ei ole mitte miski teene meie laevastikule, vaid iga isamaaliselt mõtleja kaupmehe meeldiv kohus.

Pöörame üleskutsega kõikide poole, kes vajavad tonnaashi, selle põhimõtte üle järele mõelda ja selle järele käia.

Muidugi on arusaadav, et Eesti tonnaash peab olema võistlusvõimne ja vastama kõikidele nõuetele. Kui on märgata mingisuguseid arusaamatusi või tarvis mingisuguseid teateid või korraldusi, palume lahkelt pöörduda ühingu juhatuse poole: aadr.: Lai tän. nr. 45, Tallinn,

Eesti laevaomanikkude ühing.

Puu- ja puutööstussaaduste väljaveost 1926. a.

Ehk küll 1926. a. raiumisele määratud metsaala oli vähendatud ligi 1000 tiinu võrra, on siiski aasta jooksul rohkem metsa- ja puutööstussaadusi välismaale saadetud kui materjali hulga nii väärtuse järele, kui eelmisel aastal:

1925. a. veeti välja 1.687.906 tuh. Emk. ja

1926. a. veeti välja 1.832.765 tuh. Emk. väärtuses,

seega 144.859 tuh. Emk. võrra rohkem.

Puusaaduste grupp seisab meie väljaveost suuruse järele teisel kohal toiduinete-karjasaaduste järel ja annab 19% üldväljaveo väärtusest (1925. a. — 17,5%).

Metsa- ja puusaadusi on läinud aastal eksporteeritud 256.018 tonni, sellest suurem osa on laud, palgid, liiprid, propsid ja muu metsamaterjal — kogusummas 241.034 tonni (68.423 standarti ja 3.458.221 kantjalga, kusjuures 1 kantjalg on arvatud — 16,88 kg.), 1.330.947 tuh. Emk. väärtuses, siis puukaubad (enamasti vineer ja vineerist toolipõhjad — 14.770 tonni) 499,5 milj. Emk. eest. Muud kaupa, nagu aami- ja puusepatõid, punutud asju jne. on vähesel arvul välja saadetud.

Riikidest, kuhu müüdi Eesti puid, seisab esimesel kohal Inglismaa (183.919 tonni 1.349,8 milj. Emk. eest ehk 73,6% terve rühma väärtusest). Inglismaale järgneb Hollandi; Belgiasse, Saksamaale ja muudesse maadesse on vähemal määral puid ja puukaupu saadetud.

Üksikasjalisemad andmed kui väljaviimise kohta on toodud alljärgnevas tabelis (riigi statistika keskbüroo andmete järele).

Metsasaaduste väljavedu Eestist.

1. Puusaadused:	1926. a.		1925. a.	
	M. tonnid.	1000 Emk.	1000 Emk.	1000 Emk.
Haava-, lepa- ja kasepalgid ja pakud	3.263 (199 tuh. k. j.)	16.384	6.264	
Muud palgid ja pakud	7	25	1.920	
Liiprid	3.258 (199 tuh. k. j.)	17.637	33.698	
Männi- ja kuuselauad, plangud ja latid	184.428 (68.423 stand.)	1.129.025	1.003.619	
Propsid	50.003 (3.059 tuh. k. j.)	167.358	165.776	
Krohvimise peerud	74	517	—	
Kokku puusaadusi	241.034 (68.423 stand. ja 3.458 tuh. k. jalga).	1.330.947	1.211.277	
2. Puukaup:				
Vineer	11.328	348.365	329.549	
Vineerist toolipõhjad	1.829	93.148	110.736	
Tikutraat	826	20.228	5.366	
Tisleri- ja treialitöö ja muu kaup	787	37.790	28.115	
Kokku puukaup	14.770	499.531	473.767	
3. Muud puusaadused	214	52.287	2.802	
Kokku puu- ja puutööstussaadused	256.018	1.832.765	1.687.906	

Võrreldes 1926. a. väljaveo andmeid kahe eelmise aasta omadega selgub, et laudade väljavedu on alaliselt suurenenud. Propside väljavedu oli 1924. a. suurem kui kahel viimasel aastal, kus ta peaaegu ühekõrgusel seisis. Liiprite väljavedu vähenes 1926. a., kuid oli siiski suurem kui 1924. a. Vineeri väljavedu kasvas 1926. a. suuremaks kui eelmistel aastatel. Vineerist toolipõhjade väljavedu oli 1924. a. väiksem väärtuse järele kui eelmisel kahel aastal. Alalist suurenemist näitab kui tikutraadi- nii tisleri- ja treialitöö väljavedu viimastel aastatel.

Puu- ja puutööstussaaduste sissevedu oli võrdlemisi väike: 4.860 meetertonnini 62.778 tuh. Emk. väärtuses.

Tähtsamad kaubad olid sisseveos:

haava-, lepa- ja kasepalgid	3.803 tn.	18.099 tuh. Emk.
tammelaud ja -plangud		
korgipuukoor	246 „	7.713 „ „
kõiksugu puukaup	109 „	12.499 „ „
aamisepa- ja puusepatööd	312 „	11.325 „ „
punatud töö	64 „	4.010 „ „
ja mõned muud kaubad		väiksemal arvul.

Läinud aasta konjunktuur metsakaubanduses oli võrdlemisi soodus. Hinnad näitasid paranemist, olgugi et ka prahihinnad on tõusnud Inglise söestreiigi tagajärjel. Siiski näis eksportöridel olevat lootus, et söe väljaveo uuesti algamisega Inglismaalt puude vedu odavamaks läheb, ja selle tõttu metsaostmine kodumaal muutus õige elavaks. Pealegi seisis talvel võrdlemisi hea lumetee ja tööjõudu oli odavasti saada. Arvatakse, et umbes 75% müümiseks määratud metsa hooaja lõpuks metsatöösturite poolt omandatakse.

VI Eesti näitus-mess 13.—22. aug. Tallinnas.

Suuremad sisemaalise tähtsusega näitused Tartus ja Tapal.

Huvi VI Eesti näitus-messi vastu, mis peetakse 13.—22. augustini s. a. Tallinnas, on kui kodumaal nii ka naaberriikides suur.

See on ka arusaadav, sest VI näitus-mess on käesoleval aastal ainuke n. ü. üleriiklik majandus-paraad Eestis ja ühtlasi ainuke rahvusvaheline mess Balti riikides. Ülesandmisi on saadud õige rohkesti. Kollektiivülesandmisi välisriikidest on seni saadud Soomest, Rootsist, Daanist ja Leedust. Ka mujalt on ülesandmisi oodata. Üles anda võib kuni 15. juulini. Suureulatuslikuks kujuneb s. a. messil III ülemaaline eksportvõi võistlus, millest osavõtmiseks juba 150 piimatalitust endid üles annud.

Suuremateks sisemaalise tähtsusega näitusteks käesoleval aastal on põllumajandus-näitus 2.—5. septembrini Tartus ja põllumajandus-tööstusnäitus Tapal 10.—12. septembrini. Tartu näituse korraldajad panevad s. a. erilist rõhku piima- ja seakasvatuse erinäitusele. Kavas on ka tööstusosakonna korraldamine.

Narva kaupmeeste selts.

Narva kaupmeeste selts, mis asutatud 1920. aastal ja kuhu koondunud kõik Narva I ja II järgu kaupmehed, avaldab elavat tegevust. Kaupmeeskond on eriti viimasel ajal hakanud aru saama organiseerimise tähtsusest, mida tuleb lugeda kõigiti rõõmustavaks nähtuseks.

Narva kaupmeeste selts asub Peetri turul nr. 2.

Või väljavedu juunikuus 1927.

Piimasaaduste väljaveo kontrolljaama andmetel veeti tänava juunikuus 21.444 tünni (1.093,8 meetertonnini netto) võid välja. Suurem osa sellest läks Inglismaale — 19.227 tünni 980,9 m. tormi nettokaalus, siis Saksamaale —

2.215 tünni 112,9 m. tn. ja Norramaale 2 tünni — 102 kg.

Läinud aasta juunis veeti välja riigi statistika keskbüroo andmetel 1.114,4 m. tonni võid, seega veidi rohkem kui s. a. samal ajal.

Veel seebipära asjus.

Kaubandus-tööstuskoja Teatajas nr. 12 avaldatud teate „järelepärimine Eestist seebipära asjas“ täienduseks võib teatada, et seebipära meil ainult kaks ettevõtet ära kasutavad; neist saadab üks pära Saksamaale, kuna teine jälle rasvadest enne seebikheetmist glütseriini eraldab, mille tõttu seebipära enam glütseriini ei sisalda; seepärast jääb seebipära suuremalt osalt kasutamata ja ta heidetakse kui raiskvesi kõrvale.

Et suur osa seebipärast kodumaal kasutamist ei leia ja tarvilise ettevõtte sisseseadmiseks ei ole lähemal ajal väljavaateid, kuna teiselt poolt jälle seebipära teatavat tulu meie seebitöösturitele võiks anda ja selle tõttu seebihinda ehk võimalik oleks alandada, on kaubandus-tööstusministeerium seebipära väljaveo soodustamise vajaliseks tunnistanud ja teedeministeeriumile ettepaneku teinud seebipära vedu üle viia kõige odavamasse veoklassi.

Läti ei too Venemaalt varandusi tagasi.

Nõukogude valitsus kavatsesvat Lätile esilada järelepärimist nende evakueeritud varanduste äraviimise kohta Venemaalt, mis on määratud reevakueerimisele, kuid seni ei ole nõutud tagasi. Need varandused pidavat kinni ladusid ja nõudvat järelevalvet. Kui Läti neid varandusi lähemal ajal ei viivat ära, müüidavat need maha, Läti töösturid aga seletavad, et need varandused koosnevad peaaegaliselt masinatest, mis vedamisel ära lõhutud ja millel praegu ainult vana raua väärtus. Nende äratoomine tasuvat end ainult siis, kui Vene alandaks raudteetariifi.

Lätis leitud kaali- ja keedusoola lademeid.

Keegi Lätgallia kooliõpetaja on vastavatele valitsusasutustele teatanud, et S rajoonis leidu-

vat kaali- ja keedusoola-lademeid. Tõendusena on kooliõpetaja ette toonud ümbruskonna veeanalüüsi tagajärjed. Ühenduses sellega on ülikoolist eriteadlased sõitnud S rajooni ning teinud mitmetest kaevudest veeanalüüsi, millest selgunud, et teade on põhjendatud. Juba varemalt on keegi Saksa soost kodanik hea tasu eest lubanud näidata kaalilademetete asukohta. Arvatakse, et nüüd seesama koht ongi leitud.

Eesti-Läti tolliuniooni eeltööd.

Läti valitsus nimetas 14. juunil komisjoni Eesti-Läti tolliuniooni eeltööde ettevalmistamiseks. Komisjoni esimeheks on R. Bilman, liikmeteks: W. Bastjahnis, Hahn, R. Kalning, Nohnahz, K. Ulmanis, Salnais ja J. Rubuls. Komisjon algavat oma tegevust juba lähemal ajal.

Läti ostab kaubalaevu.

„Läti laevanduse selts „Fr. Grauds ja Co“ ostis neil päevil Inglismaalt kaubaauriku „Isonomia“, mille maht 4000 tonni. See olevat ühtlasi kõige suuremaks kaubalaevaks Lätis.

Läti ei võta osa Eesti näitusest.

„Latvia“ teatab, et Eesti olevat nõus lubama Lätile näitusel oma paviljoni jaoks ruumi, kuid raskete majanduslikkude olude tõttu ei saavat Läti seekord näitusest võtta osa. Läti töösturitel ei olevat lootust teha Tallinnas mingisuguseid leppeid.

Teadmiseks laevaomanikudele.

Tollivalitsus teatab, et laevade klaarimise hõlbustamiseks piirivalve kaudu, avatakse käesoleval kuul Virtsus, Kihelkonnas ja Triigis, metskivide otsekohe väljamaale väljalaskmiseks, tollivalvepunktid.

Tollivalve kohuseid täidavad piirivalve ametnikud.

Ettevõtete tegevusest.

O.-ü. Kilti turbatööstusele on kaubandus-tööstusministeeriumi tööstusosakond lubanud Rikholdi vallas, Läänemaal, ajutist saeveskit sisse seada ja seal tööd alata. Saeveski annab 35 töölisele tööd; jõuandjaks on 28 h. j. lokomobiil. Val-

mistab laudu, latte ja muid ehitusmaterjale peamiselt välisturu tarbeks.

Kaubandus-tööstusministeeriumi tööstusosakond on järgmiste uute tööstusettevõtete sisse seadmiseks ja neis töö algamiseks luba annud:

Aleks. Träss'ile & Al. Käsi'le Tartus, Raatuse tän. nr. 33, riide vanutamise-, värvimise- ja villakraasimise- ja ketramistöökoja sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Ettevõtte annab 20 töölisele tööd. Jõuandjaks on 40 h. j. lokomobiil ja elektrimootor 10 h. j. Vanutab, värvib ja pressib igasugust villast riidet, kraasib villa ja valmistab mitmesugust villast lõnga.

A.-s. „Silva“, Omedas, Tartu maakonnas, lauavabrikut ja jahuveskit täiendada ja seal tööd alata. Ettevõtte annab 70 töölisele tööd. Jõuandjaks on aurumasin 70 h. j. Valmistab laudu, latte, krohviliiste ja luuavarsi peamiselt välisturule ja jahvatab vilja tangudeks ja jahuks.

Aleksander Maiste nahavabrik Tartus, Auru-laeva tän. nr. 2, on ostuteel üle läinud Leib Kropmann'i ja Itsik Kropmann'i omanduseks. Uued omanikud on ettevõtte korda seadnud ja selle tegevuse jätkamiseks on kaubandus-tööstusministeeriumi tööstusosakond loa annud.

A.-s. „Eesti Petrol“ Narvas, Balti tän. nr. 11, ühe maa-aluse bensiinireservuaari, mahutusega kuni 3.000 liitrit bensiini, paigutamiseks ja tänavana ääre bensiini müügiaparaadi „Dapolin“ püstitamiseks. Ettevõtte müüb väikesel mõõdul bensiini mootor-veo- ja sõiduriistadele.

Eesti-Poola petrooleumiühing „P. Blitek & Ko“ Pärnus, Riia tän. nr. 37/32, ühe maa-aluse bensiinireservuaari, mahutusega kuni 700 liitrit bensiini, paigutamiseks ja tänavana ääre bensiini müügiaparaadi „L'Essentielle“ püstitamiseks. Ettevõtte müüb väikesel mõõdul bensiini mootor-veo- ja sõiduriistade varustamiseks.

Georg Bakanovsky'ile Tallinnas, Tina tän. nr. 17, kastitööstuse sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Ettevõtte annab 10 töölisele tööd. Jõuandjaks on elektrimootor 1½ h.-j. Valmistab igasuguseid pakk-kaste, esialgu siseturu tarbeks.

Ernst Kaljo'le Tallinnas, Pääsukese tän. nr. 4, masinaehituse- ja metallitehase „Laverna“ sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Tehas annab 25 töölisele tööd. Jõuandjateks on elektrimootorid kogujõus 10 h.-j. Valmistab ja parandab igasuguseid masinaid; peamiselt hülsi-, tubaka- ja karbitööstusmasinaid ja plahvatusmootoreid.

„Riigi Teatajas“ nr. 100 — 1926. a. avaldatud „kunstvõi, kunstjuustu ja kunsttoidurasva seaduse“ § 8 nõude ja hra Joh. Baumanni palve puhul on kaubandus-tööstusministeeriumi tööstusosakond ülalnimetatud hra Baumanni teatanud, et kaubandus-tööstusministeerium kokkuleppel hra töö-hoolekandeministriga lubab palujale ajutiselt kuni 31. juulini s. a. töötada ja valmistada kunstvõid „Eesti kokovar“ ja kunsttoidurasva „Eesti kokovar“ Tallinnas, Võrgu tän. nr. 14. Nimetatud toiduainete valmistamiseks tuleb tarvitada neid aineid, mis teatavaks tehtud hra Baumanni palves, ja peale 31. juulit s. a. võib edaspidiseks töötamiseks ainult siis luba saada, kui tööstusruumid maksvate määruste kohaselt ümber ehitatakse ja sisseseadet täiendatakse.

Samuti on antud hra Baumanni rida näpunäiteid kunstvõi ja kunsttoidurasva pakkimiseks ja pealkirjade parandamiseks.

Toiduainete turg.

London.	
11. VII. Nisu, kaal—496 Ing-lise naela	
Northern Manitoba . . . . . £	59/6 — —
Hard Winter . . . . . ”	54/3 — —
Rosario Santa . . . . . ”	54/3 — —
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.	
Manitoba . . . . . ”	42/6 — —
Austraalia . . . . . ”	39/6 — —
Kansas . . . . . ”	42/— — —
Odrad	
Kanada Nr. 3, kaal — 370 Ingl. naela . . . . . ”	36/3 — —
Kalifornia, kaal — 424 Ingl. naela . . . . . ”	58/— — —
Kaerad, kaal — 320 Englise naela	
La Plata . . . . . ”	24/— — —
Canada № 2 . . . . . ”	
2. VII. Linad, cif.	
Riga Z. K. . . . . ”	109/0 — —
Pärnu H. D. . . . . ”	100/0 — —
Slanetz U/A Medium . . . . . ”	110/0 — —

Bacon, kaal — 112 Ingl. naela Sh.	
Iiri . . . . . ”	97/0 — 102/0
Daani . . . . . ”	86/0 — 92/0
Kanada . . . . . ”	77/0 — 85/0
Ameerika . . . . . ”	—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela	
Inglise . . . . . ”	11/6 — 15/0
Iiri . . . . . ”	12/0 — 13/0
Või, kaal — 112 Ingl. n.	
Hollandi . . . . . ”	154/0 — 158/0
Daani . . . . . ”	162/0 — —
Uus-Meremaa . . . . . ”	144/0 — 172/0
Austraalia . . . . . ”	144/0 — 168/0
Argentiina . . . . . ”	150/0 — 166/0
5. VII. Eesti või . . . . . ”	148/0 — 152/0
Läti või I sort . . . . . ”	152/0 — 154/0
” ” II ” . . . . . ”	144/0 — 151/0

Hamburg.	
11. VII. Nisu	
Sisemaa, tonni eest . . . . . Rmk.	283 — 286
Manitoba, cif 100 kgr. eest t. . . . . fl.	16.75
Hard Winter, cif 100 kgr. eest termiin . . . . . fl.	15.30
Ameerika jahu, cif. 100 kgr. eest termiin . . . . . \$	7½ — 9

Rukis

Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	260 — 262
Western II, cif 100 kgr. eest	fl.	12.15

Kaerad

Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	248 — 252
---------------------------	------	-----------

8. VII. Odrad, talve

Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	—
---------------------------	------	---

Odrad, suve

Sisemaa, tonni eest . . .	„	255.00 — 260.00
---------------------------	---	-----------------

11. VII. Suhkur

C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. eest loco	£	17/4 1/2	—
Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termiin	„	17/4 1/2	—
Java 50 kgr. eest termiin	„	14/8 1/4	—
American Fine Granulated 50 kgr. eest	„		

Riis

Burma II, 50 kgr. eest . . .	„	15/4 1/2
------------------------------	---	----------

Rasv

Purelard American, 100 kgr. eest	\$	32
Steamlard 100 kgr. eest . . .	„	31 1/2

5. VII. Või, Berliini engros-hinnad, tsentneri eest

Rmk.

Välismaa I sort	„	182—187
„ II „	„	— —
„ III „	„	— —
Eesti voi	„	164—165
Läti või, punane	„	—
„ must	„	—

Välisbörsid :

	L O N D O N											
	29. VI	30. VI	1. VII	2. VII	4. VII	5. VII	6. VII	7. VII	8. VII	9. VII	11. VII	
Frank . . .	124.01	124.01	124.01	124.00	124.00	124.00	124.00	124.00	124.02	124.02	124.00	124.02
Dollar . . .	4.85.53	4.85.53	4.85.59	4.85 11/16	4.85 19/32	4.85 19/32	4.85 19/32	4.85 19/32	4.85.46	4.85.56	4.85.50	4.85.50
Rootsi kroon	18.11 1/2	18.12 1/4	18.12 1/4	18 11 1/2	18.13	18.12 1/2	18.13	18.13	18.13 3/4	18.13 3/4	18.13 1/4	18.13
Daani kroon	18.17	18.17	18.17	18.16 1/2	18.17	18.16 1/2	18.16 1/2	18.16 1/2	18.16 3/4	18.16 3/4	18.17	18.16 1/2
Norra kroon	18.78	18.78	18.78	18.77	18.78 1/2	18.77	18.78	18.78	18.78	18.78	18.77	18.78
Saksa mark	20.49 1/4	20.48 3/8	20.48 3/8	20.49	20.49	20.49	20.49	20.49	20.48 7/8	20.48 7/8	20.49	20.49
Soome mark	192.81	192.87	192.80	192.80	192.78	192.78	192.87	192.87	192.85	192.90	192.85	192.90
Floriin . . .	12.12.43	12.12.12	12.12.12	12 12 1/8	12.11 7/8	12.11.87	12.12 1/8	12.12.00	12.11.93	12.12	12.12	12.11.93
Liir	87.	87.90	87.67	87.30	87.95	87.85	89.25	88.95	89.00	89.10	89.10	89.25
Helveetsia fr.	25.22 3/4	25.22 1/2	25.22 1/4	25.23 1/2	25.23	25.22 1/2	25.23	25.22 3/8	25.22 1/2	25.22 1/2	25.22 1/2	25.22 3/4
Tshehhosl.kr.	163.81	163.87	163.81	163 15/16	163.78	163.87	163.87	163.85	163.81	163.85	163.81	163.81
Belgia frank	34.96 3/4	34.95 1/4	34.94 1/8	34.96	34.94	34.93 1/2	34.93	34.91	34.91 1/2	34.91	34.91 1/4	34.91 1/4
Shillingid . .	34.59	34.58	34.58	34.52 1/2	34.52	34.52	34.52	34.51 7/8	34.50	34.50	34.50	34.50 7/8
Poola slot . .	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50
Pengo	27.85	27.87	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85
Latt	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20
Litt	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25
Tsherv. rbl.	941.50	942.00	942.00	942.50	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00
Kuld p/unts .												
Höbe p/unts .	2/2 1/8	2/2 1/16	2/2 1/16	2/2	2/2 7/8	2/1 7/8	2/1 7/8	2/1 13/16	2/1 7/8	2/1 7/8	2/1 7/8	2/1 5/16
Plaat. p/unts			222 6—225.							228 6—225.		

	B E R L I I N										
	27. VI	28. VI	29. VI	30. VI	1. VII	4. VII	5. VII	6. VII	7. VII	8. VII	11. VII
Naelsterling	20.497	20.495	20.491	20.489	20.49	20.49	20.497	20.492	20.487	20.487	20.482
Frank	16.53	16.525	16.525	16.52	16.525	16.53	16.52	16.52	16.525	16.525	16.515
Dollar	4.2195	4.218	4.2195	4.2195	4.219	4.2195	4.219	4.219	4.2195	4.2195	4.2185
Rootsi kroon	113.10	113.12	113.10	113.09	113.05	112.98	113.01	113.00	112.96	112.95	112.94
Daani kroon	112.85	112.84	112.77	112.77	112.79	112.81	112.82	112.80	112.81	112.80	112.84
Norra kroon	109.20	109.15	109.07	109.06	109.16	109.16	109.16	109.15	109.05	109.04	109.00
Soome mark	10.625	10.627	10.624	10.618	10.622	10.622	10.617	10.617	10.624	10.62	10.622
Floriin	169.09	169.07	169.05	169.02	169.03	169.09	169.11	169.10	168.98	168.92	169.03
Liir	24.31	23.735	23.84	23.32	23.39	23.31	23.38	22.95	23.09	22.97	22.97
Helveetsia fr.	81.235	81.127	81.23	81.225	81.215	81.22	81.21 1/2	81.215	81.225	81.23	81.215
Tshehhosl.kr	12.502	12.50	12.508	12.498	12.497	12.501	12.504	12.50	12.503	12.503	12.502
Belgia frank.	58.61	58.61	58.62	58.62	58.62	58.63	58.67	58.685	58.685	58.73	58.69

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu pehme, kõrgem s., Ameerika ja inglise pd. } " sõre, kõrgem sort } " Ameerika ja inglise " } „J. Puhk ja Pojad“ rukkijahu püül 360—365 " " " " 480—510 Jahu: nisu, pehme — sõre " 710—910 „J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvilase kotiga. Püüljahu:			Liha, looma, I sort . . . . . pd. 800—1000 Õlikoogid, linaseemne . . . . . " — " päevalille . . . . . " — " soja, jahu . . . . . " 330 Segajõutoit I s. . . . . " — " II s. . . . . " — Maizena toit . . . . . " — Nisukliid . . . . . " — Puuvillane riie, Bjas . . . . . arss. 41,50—51,50 " Mitkal . . . . . " 31,50—38.— Lina, Liivi R . . . . . pd. — " Petseri . . . . . " — " Võru . . . . . " — " Tartu . . . . . " — Linaseemned, õli 87 1/20/0 basis Linaseemned, külvi . . . . . " — Takud, Codilla, I sort . . . . . " — " " II " . . . . . " — " " III " . . . . . " — Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2k. pest. " 48—50 " Newcastle " 44—46 " sepa . . . . . " 52—54 Koks, valu . . . . . " 75—78 " gaasi . . . . . " 78 Põlevkivi, I sort A . . . . . " 10 " I " B . . . . . " 9 " II " . . . . . " 7,50 " III " . . . . . " 5 " Fenolaat . . . . . " 150 " Gudroon . . . . . " 220 " pigi . . . . . " 190 Raud, sordi . . . . . " 235—250 " vits . . . . . " 340—520 " plekk . . . . . " 370—510 " plekk, tsingitud . . . . . " 690—770 Raudtalad . . . . . " 250—270 Teras, vedru . . . . . " 450—510 " tööriistade . . . . . " 1200—1400 " talla . . . . . " — Belgia reejalase teras, silkus 45 " — Malm . . . . . " — Inglitina . . . . . " 11.000—11.200 Seatina . . . . . " 1300—1350 Vaskplekk, punane . . . . . " 3400—3600 " valge . . . . . " 3200—3400 Tsink-plekk . . . . . " 1800—2200 Masinaõli, Vene, ... " 480—525 " Ameerika . . . . . " 560—610 " mootori . . . . . " 700—760 " auto . . . . . " 800—1200 Linaseemneõli . . . . . " 1310 Värnits . . . . . " 1350 Tsilindriõli, Vene . . . . . " 625—950 " Poola . . . . . " — " Ameerika haril. aur. 280 ^o " 580—590 " tlekuum. " 3200 " 935—975 Põlevkiviõli . . . . . " 170 Nafta, Vene . . . . . " 245—250 " Ameerika . . . . . " 220—225 Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid " 300—310 " Poola, sist. ja vaadid " — " Am., sistern. ja vaadid " 300—310 Bensiin, Vene . . . . . " 535—540 " Ameerika . . . . . " 515—520 Piiritus, eksport (excl. vaat) fob ltr. 42 Pesusooda, välismaa . . . . . pd. — " kodumaa . . . . . " 150—155 Seebikivi . . . . . " 490—500
---	--	--	---

Värvid, nigrosiin, veessulav, välism. pd.	9600
" tsinkvalge, välism.	1400—1500
" tinavalge, "	1350—1450
" ooker, "	360—470

Vaetisained,	
salpeeter, Norra 100 kg. kott	1980
" " Tshilli . . . . . pd.	425
" superfosfaat 18—20% 6 pd. kott	580
" thomasjahu 16—17% 100 kg. "	575
" kaalisool 30% 100 kg.	765
" " 40% "	995
" kainiit 14% . . . . . pd	55—60
Vävelhapuammoniaak 75 kg kott	1900
Lubjalämmastik 100 kg. "	1800
Vosvoriit, Eesti 6%	—
Eesti rikast. vosvoriit 28—30% 6 pd. "	500
Paber, rotatsioon . . . . . pd	440
Tsement, Portland, Kunda	
pütt 10 pd. 10 nl. . . . . tünn	875
Tsement, Aseri	875
Kriit, toores . . . . . pd.	—
" pestud	118—120
Asfalt	120
Kivitõrv	300—320
Puntõrv	390—420
Lubi	43—50
Kips, tükikides	25
" jahvatatud	40
" krohvimise	60—70
Telliskivid, I sort . . . . . tuhat	—
" A.s. „Silikaat“	—
Tulitükid, orig. kast (5000 toosi)	5200—5600
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast, I s. . . . . pd.	5200—5600
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort	5800—6000
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort	5400—5600
Tooresnahk, väikesed ja suured	—
Silikaat D/B/B	—
Puumaterjalid, saetud	—
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall	—
" IV s	—
" propsid; 7×7	—

Prahid:

Lina	
Tallinn — Stettin . . . . . tonn sh.	—
" — Gent . . . . . " "	—
" — Dundee . . . . . " "	—
" — Belfast . . . . . " "	—

Takud	
Puumaterjalid	
	Standard
Tallinn — London	sh. 37/6—42/6
" — E. C. C. P. (Inglise ida- ja läänerand)	—
" — Antwerpen	35—37/6
" — Southampton	—
" — Manchester	50/—
" — Amsterdam	—
" — Dundee	—
250/0 talve juuremaks.	

Segakaup	
Tallinn — Stettin . . . . . tonn sh.	12—25/—
" — London	—
" — Stokholm	Rkr. 12—30

Või	
Tallinn — Stettin . . . . . tünn	sh. 1/6
Kartulid	
Tallinn — Stokholm . . . . . tonn	Rkr. 9—

Tallinna börsi kursisedel.

		29 VI.	1. VII.	4. VII.	6. VII.	8. VII.	11. VII.	—
1 dollar	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	372	372	372	372	372	372	—
	M.	375	375	375	375	375	375	—
1 naelsterling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1806	1806	1806	1806	1806	1806	—
	M.	1821	1821	1821	1821	1821	1821	—
100 Saksa riigimark	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	8840	8840	8840	8840	8840	8840	—
	M.	8910	8940	8910	8940	8940	8940	—
100 Soome marka	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	937	937	937	937	937	937	—
	M.	947	947	947	947	947	947	—
100 Rootsi krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	10 000	9995	9995	9995	9985	9985	—
	M.	10 085	10 080	10 080	10 070	10 070	10 070	—
100 Daani krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	9950	9950	9950	9950	9950	9950	—
	M.	10 050	10 050	10 050	10 050	10 050	10 050	—
100 Prantsuse franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1445	1445	1445	1445	1445	1445	—
	M.	1520	1520	1520	1520	1520	1520	—
100 Hollandi guldenit	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	14.925	14.925	14.925	14.925	14.925	14.925	—
	M.	15.075	15.075	15.075	15.075	15.075	15.075	—
100 latti	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7150	7150	7150	7150	7150	7150	—
	M.	7250	7250	7250	7250	7250	7250	—
100 Tšehhoslovakkia krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1100	1100	1100	1100	1100	1100	—
	M.	1125	1125	1125	1125	1125	1125	—
100 Helveetsia franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7175	7175	7175	7175	7175	7175	—
	M.	7275	7275	7275	7275	7275	7275	—
100 Norra krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	9640	9650	9650	9650	9650	9650	—
	M.	9790	9800	9800	9800	9800	9800	—
1 belga	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	51.50	51.50	51.50	51.50	51.50	51.50	—
	M.	53.—	53.—	53.—	53.—	53.—	53.—	—
100 Itaalia liiri	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	2095	2040	2045	2025	2015	2015	—
	M.	2170	2115	2120	21.—	2090	2090	—
1 Ungari pengo	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	65.25	65.25	65.25	65.25	65.25	65.25	—
	M.	66.75	66.75	66.75	66.75	66.75	66.75	—
1 Austria shilling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	52.50	52.50	52.50	52.50	52.50	52.50	—
	M.	54.—	54.—	54.—	54.—	54.—	54.—	—
1 tsherv. rubla tshekk	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	189.50	189.50	189.50	189.50	189.50	189.50	—
	M.	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50	—
1 Poola slot	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	40.—	40.—	40.—	40.—	40.—	40.—	—
	M.	43.—	43.—	43.—	43.—	43.—	43.—	—
1 Leedu lutt	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	36.50	36.50	36.50	36.50	36.50	36.50	—
	M.	37.50	43.—	37.50	37.50	37.50	37.50	—
1 Eesti kroon	T.	100	100	100	100	100	100	—
	O.	—	—	—	—	—	—	—
	M.	—	—	—	—	—	—	—